

GRUDA

MESEČNIK ZA KMETSKO PROSVETO

GRUDA

Revija za kmetško prosveto. — Izhaja vsakega 20. v mesecu. — Celoletna naročnina Din 30'— Za dijake Din 20'—. Posamezna številka Din 3'—. Uredništvo in uprava Ljubljana, Tavčarjeva 1. Račun poštno hranilnice v Ljubljani št. 13.440. Glasilo „Zveze kmetških fantov in deklet“ v Ljubljani. — Izdaja konzorcij „Grude“ v Ljubljani (France Koruza). — Urejuje: Dolfe Schauer.

Tiska tiskarna Slatnar, družba z o. z. (L. Vodnik in A. Knez) v Kamniku.

VSEBINA:

Ivan Albreht: Materi. — Joža Musil: Borba za novo življenje. — Ivan Albreht: Zavržen hrast. — Vinko Bitenc: Fantovsko sonce — Marica: Vaška bridkost. — Franc Gerželj: Švehla, Stambolijski, Radić. — Sandi Turnšek: Mrak. — F. T—k: Zadrugištvo in človeška družba. — Kus Viljem: Žena v gospodarstvu. — Krista Jazbinšek: Oblakom. — Organizacija. — Kotiček za dekleta. — Kmetški sport. — Ali veš? — Zapiski. — Uganke.

Naiboliši šivalni stroj in kolo

Lepe opreme! Ugodno odplačevanje! Pouk v umetnem vozenju brezplačen

je samo

„ADLER“

Pisalni stroji v treh velikostih kakor tudi pletilni stroji na zalogi
Nadomestni deli za vse stroje in kolesa ter pnevmatika edino le pri

Josip Petelinc, Ljubljana
blizu Prešernovega spomenika, ob vodi.

Kmetijska družba, r. z. z o. z v Ljubljani

Novi trg št. 3 (prej Turjaški trg)

je najstarejša kmetijska korporacija, ki zastopa interese našega kmeta pred oblastmi ter ga štiti pred izkoriščanjem.

Vnovčuje: živino, krompir, žita, fižol, sadje, grozdje, razno seme in vse druge pridelke, ako so po svoji kakovosti sposobni za trg in če jih imajo zadrugarji v zadostni količini na prodaj.

Razen tega Kmetijska družba izdaja kakor do sedaj svoj strokovni list

„KMETOVALEC“

ki naj bi ga imel vsak napredni kmet in vsaka kmetška hiša.

Kmetovalci, pristopajte kot člani h Kmetijski družbi,

ker samo člani bodo v bodoče imeli korist od svoje stanovske organizacije.

Član Kmetijske družbe po novih pravilih je dotični, ki je podpisal pristopnico in vplačal enkrat za vselej delež od Din 10'—. Jamstvo znaša še Din 10'—.

Novi člani Kmet. družbe plačajo razen deleža še vpisnino od Din 30'—.

Naročnina na Kmetovalca znaša letno Din 25'—.

GRUDA

MESEČNIK ZA KMETSKO PROSVETO

6.

JUNIJ 1934

XI.

Materi

Ivan Albreht

*Za hribi tolminskimi sonce zahaja
in zarja poljublja obronke gora,
v zlatih valovih zoreče si klasje
pesem o materi zemlji šumlja.*

*Zarja v očeh se ti krotkih je vžgala,
pesem iz prsi ti trudnih vzkipi,
v gubah na čelu in brazdah na licu
večna molitev trpljenja drhti.*

*Greva po stezi, po poti in cesti,
muren nevestico vabi na ples,
veter te boža in v rojih gorijo
zvezde na svodu visokih nebes.*

*Noga zastane in pesem utihne,
zvon oglasi se drhteče iz lin —
in po molitvi tvoje nežno vprašanje:
»Ali se spomniš kdaj mene, moj sin?«*

*»Ko bom utrujena večno zaspala,
ali boš sklonil kdaj zame glavo:
— Kar je premogla, vse meni je dala,
vrni ji svoje ljubezni nebo!«*

*Takrat le nemo sem stisnil se k tebi,
glavico v gube sem krila ti skril,
in slišal sem peti vso božjo narodo,
ko mrak naju v plašč je nevidni zavil.*

*Danes pa, mati, kot romar pobožno
romam v ta sveti trenutek nazaj
in vem, da je vse, kar kje lepega klije,
mater naših kmetских mučeniški sijaj.*

Borba za novo življenje

Jôza Musil

„Dobre vesti, tovariša!“

„Pripoveduj!“ je nenčakano silil vanj Sojer.

„Predvsem prinašam jamstvo „Osrednje zadružne zveze“, da bo sprejemala vse naše pridelke, poljedelske in živino. Pojasnil sem jim podrobno položaj, kakršen je pri nas, da namreč daleč naokoli ni večjega mesta, ki bi bilo trg za naše pridelke, vsled česar smo na milost in nemilost navezani in prepuščeni tovarni, ki ji nameravamo prav zdaj napovedati gospodarski boj. Dobil sem jamstvo, da nas bodo v času tega gospodarskega boja vsestransko podpirali. Kakšno pa je razpoloženje med ljudstvom?“

„Za našo stvar sijajno! Mislim, da bo na naši strani večina ljudstva, ki nas bo v boju podpiralo. Že danes si upam izjaviti, da mora tovarna podleči naši volji: ne damo surovin, potrebnih za predelavo. Da bi jih pa tovarna uvažala od drugod, to bi si vsak kapitalist premislil, s tem bi se predelava močno podražila,“ je navdušeno govoril Sojer.

„Tudi to so dobre vesti. Kljub temu pa se moramo ravnati po dobro premišljenem načrtu. Najprej je potrebno, da ustvarimo središče in stržen naše moči, to pa more biti samo zadružna organizacija. Tudi v mestu so bili mnjenja, da je najprej potrebna organizacija, na katero se bodo šele mogli opirati vsi nadaljnji naši koraki. Kakor danes v Podgori, tako moramo čimprej prirediti po vseh sosednjih vaseh in občinah sestanke, na katerih bomo sprejemali in upisovali člane. Največja skrb pa je, da bodo vplačani deleži. Če pride do tega, da bomo prevzeli tovarno, bomo tudi morali plačati delniški družbi primerno vsoto. Ne živimo v sovjetski Rusiji, kjer je bila zasebna posest razlaščena; živimo v državi, kjer so z zakonom zaščiteni načela zasebne lastnine. Dalje! Ne bodimo nespametneži ter ne mislimo, da nam bo kapitalistična družba kar enostavno prepustila tovarniško podjetje. Branili se bodo, in trdno sem prepričan, da bo ta boj trdovraten in obupen. In končno moramo celo računati s tem, da utegnejo ti „gospodje“ reči, da jim je vseeno, četudi tovarno za nekaj let zaprejo...“

„Naj jo zaprejo!“ je upadel Aleš v premišljene Kolenčeve besede.

„Mi bomo to vzdržali,“ je še dodal Peter Sojer.

„Mogoče je, da vzdržimo, zlasti če nas bo centrala podpirala, toda ne pozablajta, da so z nami — delavci!“

„Ti so z nami složni!“ je poudaril Sojer.

„To je lepo, toda delavci ne smejo biti za svojo složnost poplačani z bedo in stradanjem, ki jih čaka, če se ustavi v tovarni obratovanje.“

„Poskrbeli bomo zanje,“ je vzkipele Aleš.

„Le polagoma in s premislekom! Utegne se zgoditi kljub najtrdnejši volji pomagati delavcem, da nam naposled ostane edina možnost, ž njimi složno deliti svojo in njih bedo. Ker moramo s tem računati, moramo vse, kar hočemo podvzeti, najprej temeljito premisliti. Nesporno je, da je naša ideja dobra. In ne čudim se, če se zanjo navdušuje tudi delavstvo. Uresni-

čenje naše ideje bi pomenilo tudi zanje zboljšanje težkega položaja. Upam, da se tudi med delavstvom javlja pravilno razumevanje gospodarskega življenja, da namreč mi vsi, ročni delavci, ne potrebujemo pri zamenjavi dobrin in produktov, ki so nam za življenje nujni, nobenih prekupčevalcev, posrednikov, zajedalcev in skledoliznikov, ki imenitno in razkošno živijo in se redijo od sadov našega dela. Toda za uresničenje vsake ideje je potrebna posebna taktika. Tudi nam. Boj, ki ga začnemo proti kapitalističnim pijavkam našega kraja, mora temeljiti na naših vaseh, odkoder mora ta boj tudi izhajati," se je naposled obrnil Kolenc k obema tovarišema.

"Torej — kar se tiče naše občine, smo vsi pripravljeni — a midva z Alešem bova priskočila na pomoč povsod, kjer bo treba," je dodal Sojer.

"Določiti moramo dnevni red današnjega sestanka," se je Aleš vmešal.

A Sojer mu je pojasnil: "Kar tiče sestanka, je popolnoma enostavno. Kolenc bo v glavnih potezah razložil, zakaj pravzaprav gre, nakar takoj pričnemo z vpisovanjem članstva.

"Jaz naj govorim?"

"Kajpada, ti. Iz sosednje vasi si, zato bodo tvoje besede več zalegle."

"Dobro, kakor misliš, Sojer. Toda v debati in razgovoru mi vidva pomagata."

"Seveda!"

Kmalu nato je bil sestanek v polnem teku. Med prisotnimi je bil tudi Vranica. Togo je sedel za mizo ter hlatal govornikove besede.

Kolenc je govoril preprosto toda prepričevalno; bil je pravi ljudski govornik, ki je znal v srcih udariti na pravo struno. Po Kolencem govoru, ki je našel med prisotnimi močan odmev, se je razvil obširen razgovor. Na nešteta vprašanja in pripombe so odgovarjali ter pojasnjevali vsi trije: Kolenc, Sojer in Aleš. Pozno je že bilo, ko se je šele pričelo vpisovanje članstva v združeno organizacijo.

Večina navzočih se je takoj vpisala! Delo je šlo naglo od rok. Le nekaj omahljivcev se je boječe stiskalo v kot, kjer je sedel Vranica nedolžno in brez volje ko da je odrt na meh, zdelo se je, da ga stvar prav nič ne zanima, v resnici pa je pazljivo sledil prav vsemu.

"Vi, tam zadaj se ne boste vpisali?"

"Saj je še čas. Še Vranica se ni vpisal."

"Jaz — jaz — jaz bom še počakal. Jaz v vse to ne verjamem. Boljši vrabec v roki, nego golob na strehi," je Vranica jecljal ter se izvijal.

Besede Vranice so neprijetno prekinile mirni potek sestanka, prav za voljo njih se par omahljivcev ni vpisalo v zadrugo. Vendar pa je bil uspeh kljub temu imeniten; večina navzočih je stopila v organizacijo, tako da je bil pripravljalni odbor zelo zadovoljen.

Po končanem vpisovanju je bil sestanek zaključen. Ura je šla na polnoč. Aleš je odšel iz krčme z Vranico.

„Torej, gospod Vranica, vztrajate na svojem sklepu?“ je Aleš prekinil molk.

„Vztrajam!“

„Kakor vidim, vam je torej suženjstvo in hlapčevstvo všeč.“

„E, sinko, zdaj imamo vsaj nekaj, to pa, kar vi počenjate, pomeni, da ne bomo imeli nič. Odločno sem proti. Vedno sem bil s poslovanjem tovarne zadovoljen, nimam kaj oporekati, zato tudi nočem imeti z vami nič skupnega!“

„Čudno je, da ste samo vi zadovoljen, ko pa vsi ostali tarnajo in oporekajo. Vaša stvar je, če pristopite kot član zadruge. Toda da vam kdaj kasneje ne bo žal zavoljo te trdovratnosti,“ je odločno dejal Aleš.

Prišla sta do Vraničine domačije. Na poslednje Aleševe besede je Vranica molčal.

„Lahko noč,“ je voščil Aleš, ko je Vranica krenil s ceste proti hiši.

„Lahko noč,“ je Vranica mrmraje odzdravil.

Vas je bila tiha, zavita v toplo poletno noč. Aleš je s težkim srcem nadaljeval pot; kar je nasilno zatiral v sebi, kar je premagoval z neumornim delom, je oživel z dvojno silo. Čar tople poletne noči je dvigal v Aleševi duši grenke spomine. Cilkin obraz je boleče zažarel pred očmi.

S hlodov, kjer je nekdanj vasoval Aleš s tovariši, je zvenel pritajen smeh in razgovor.

Aleš že dolgo ni bil na hlodih, kajti to večerno vasovanje in pomenj-kovanje ga je bolešno spominjalo na minule dni.

Ozrl se je po poti. Proti njemu je prihajalo dekle.

„A, ti si, Marta!“ jo je ogovoril, ko sta se srečala ter se ji brez besed pridružil.

Aleš je zaman iskal besede, da bi navezal pogovor; še sam ni mogel razumeti, zakaj se je pravzaprav Marti pridružil, zdelo se mu je, da mu to ukazuje neznana sila: „Na kljubost Pavletu,“ si je pojasnil ter opravičil.

Molče sta prišla do Vraničevih. Marta se je ustavila ter se naslonila na vrtno ograjo. In Aleš je stopil k njej.

„Kje si bila, Marta?“ je vprašal naposled.

„Pri prijateljici.“

„Morda pa s fantom?“

„Nimam nobenega! Jezen je name.“

„Jezen?“ Zakaj?“

„Mislim, da zastran našega očeta, ki nama je prepovedal sestajati se. Prosila sem Pavleta, naj očeta ne draži ter mu predlagala, da bi se nekaj časa ne sestajala. A Pavle me je takrat pustil samo, ne da bi kaj dejal,“ je z žalostnim glasom pripovedovalo dekle.

„Pa veš, kaj je s Pavletom?“

„V preteklih počitnicah sem zvedela od Cilke, da je Pavle že delj časa v tujini.“

„In ti nikoli ni pisal?“

„Nikoli.“

„Pozabil te je.“

„Vem,“ je tiho dejala Marta.

„Drugo ima,“ se je Aleš ozrl na Marto.

Dekletu so stopile solze v oči, na obrazu so se zarisale bolestne poteze. Komaj slišno je vprašala:

„Katero? Jo poznaš, Aleš?“

„Poznam,“ je odvrnil Aleš, in zdelo se je, ko da bi rad še nekaj povedal, a mu je beseda zastala v grlu.

„Katero vendar?“

„Cilko Sojerjevo!“

„Cilko Sojerjevo? Saj je bila vendar tvoje dekle.“

„Razšla sva se.“

„Cilka in Pavle?“ Tega si nikoli nisem mislila. Ali ti je to zaupal Pavle sam?“ je vpraševala Marta.

„O Pavletu ničesar ne vem; odkar sem šel v vojake, nisva več govorila. Vem pa zavrno, da sta se v mestu Cilka in Pavle sestajala, da je bilo med njima več ko prijateljstvo.“

„In jaz sem zaman čakala,“ je vzdihnila Marta.

„Zaman; prav zaman, Marta. A ne bodi žalostna! Tudi jaz sem se varal o Cilki, pa nisem obupal. Bili so dnevi, ko je bilo zame življenje nezno breme, a vendar nisem klonil pod težo.“

„Fant si, jaz pa le slabotno dekle. Dolgo bo še, predno se zaceli rana v srcu. Doslej sem vsaj upala, da se Pavle vrne. Zdaj se odpira pred menoj grozen prepad in samota,“ je zajokala Marta.

„Marta, ne joči,“ jo je tolažil Aleš.

„Mogoče veš, Aleš, kje je sedaj Pavle?“

„Ne vem, Marta. Vem le, da je v tujini; še ni dolgo, kar mi je to povedal njegov brat. Sicer pa še Mlinarjevi sami ne vedo, kje je. Vsak dan je bojda drugje.“

Pri Vraničevih se je z ropotom odprlo okno.

„Marta, ali ne misliš danes v hišo? Naj mar pošljemo po tebe?“ je rezko zaklical Vranica.

„Oče me kliče, domov moram, Aleš,“ in že je Marta izginila za vogalom.

Vranica je legel v posteljo, čim je prišel iz krčme. Toda zaspati ni mogel. Znova in znova je premišljeval in ponavljal, kar je čul v krčmi ter računal, kako močno se bo prikupil tovarnarju Adolfinu, ko mu vse to pove. „Toda kako,“ je ugibal. „Vsak dan ne morem k njemu, da ne bi vzbujal suma. Sosedje ne smejo zvedeti, da sem v stikih s tovarnarjem.“ Preobračal se je v postelji z leve na desno ter iskal in tuhtal najboljšo rešitev. Naposled se je odločil, da tovarnarju vse to napiše, pismo pa odnese k njemu Marta.

S to odločitvijo in mislijo na nagrado je Vranica naposled usnul.

(Dalje.)

Zavrženi hrast

Ivan Albreht

Onstran holma, kjer se vijugasta cesta pomuzne v gozd, je pokrajina čudovito zastrta. Na desni in levi se vrste bukve in gabri, bresti in breze, vmes kje skupina smrek, drugje gruča temnih borovcev, tam pa, kjer je zelena samota najtišja, domuje na obli vzpetini častitljiv hrast, ki je videl že kdo ve koliko rodov v svoji senci. Deblo je bunjasto in grčavo, mogočne korenine so kakor orjaške žile razpletene po zemlji, vejevje pa je razraščeno v košato krošnjo, ki pod seboj ne privošči niti grmu niti nobenemu drevescu prostora. Celo trava je v hrastovi senci pičla in borna, ljudje pa vedo povedati, da je tu zato taka pušča, ker je prevzetno drevo nekoč dalo zavetja človeku, ki si je sam segel po življenju. Odtlej ni pod hrastom rasti ne miru. Niti božja podoba ne obstane na bunjastem deblu. Ako jo kdo danes pritrđi nanj, jo bo jutri zaman iskal tamkaj. Kogar zaloti viharna noč v gozdu in bi moral mimo hrasta, stori najbolj prav, da se obrne in gre, od koder je prišel. V slepečem bliskovem svitu bi sicer videl grozote, ki bi ga ugonobile.

Mladina tega ne verjame, Lukanov Šime pa ve, kako je s hrastom in z Lipčevim Štefanom, ki tuđi ni hotel verjeti, da rase nesrečno drevo res Bogu za hrbtom in je torej do kraja zavrženo. Lukanov Šime je moder mož, zdravi rane in odganja bolezni, zagovarja gadji pik, hodi v ris, napoveduje ujme in bridkosti, požar in povodnji. Zgrbljen in plešast lazi okrog, iztika za zelmi in zdravilnimi koreninami, vari maže, pripravlja obliže in rad pomaga, kjer le more. Vzlic temu se ga ljudje boje, posebno ženske, a zlasti še mlade žene, ki žive v pričakovanju. Pravijo namreč, da ni nikoli dobro, ako taka ženska prevečkrat sreča Šimeta. Otroka potlej rado meče božje ali pa je hrastav in grintav in tako dolgo boleha, dokler slednjič za vedno ne zatisne oči.

Lipčevka, Štefanova mati, se je štela s Šimetom nekaj v rodu in se ga seveda ni nikoli preveč bala. Tudi tiste dni je rada pokramljala z Lukanovim. Ženske so jo sicer previdno svarile, toda Lipčevka je ravnala po svoji glavi, ko pa je postala mati in je bil mali Štefan kakor breskov sad, se je celo smejala bojazljivkam, češ:

„Ali ste videlė, koliko je vreden vaš strah?“

Znanke so zmajevale z glavo in molčale, ker si niso dale vzeti svoje vere. Občudovaje so motrile otroka, kako raste in se naglo razvija, pa je rekla marsikatera:

„Če verjamete ali ne, meni se še zmeraj zdi, da bo s tem Štefanom nekaj narobe. Otrok preveč hiti pokonci.“

Mati je bila vesela, kadar je slišala kaj takega, pa tudi oče Lipec, ki je bil mizar, je menil, da govori iz žensk sama gola zavist. Ker je bil deček res nenavadno močan, ga je zgodaj vzel v delaynico in ga pričel uriti v mizarški obrti, ki pa Štefanu ni bila nič kaj pri srcu.

(Dalje.)

Fantovsko sonce

Šaljiva zgodba z resnim poudarkom

Vinko Bitenc

6. Bitka pod Klajbovo hruško.

Anžonov Francelj se je bil vendar odločil, da gre z očetom „snubit“ Brenteževo Micko.

„Saj iz te moke tako ne bo kruha, si je govoril v mislih.“

„Grem pa že zato, da ustrežem očetu in da bo mir pri hiši.“

Bil pa je še drug vzrok. Po tistem nočnem dogodku pod Deglovim oknom se med tednom z Maričko nista nič videla. Franceljnu se je zdelo, da se ga Marička nalašč izogiba. Zakaj — je seveda lahko sklepal. Pod okno pa se ni upal, ker je vedel, da Degel gotovo opreza krog hiše in pazi na hčer, kakor zmaj na zakleto kraljič'no. Zato je Francelj iztuhtal nekaj drugega. Ko se je nekoč mudila kokošarica Majda pri Anžonu, jo je Francelj naskrivaj potegnili na stran in ji v naglici naročil, naj sporoči Marički, da jo zvečer pričakuje pri tisti bukvi na ozarah. In pri tem ji je stisnil v roko kovača. Majda je z največjim veseljem opravila naročilo, toda — narobe. Babnica je bila naglušna, pa ni dobro razumela Franceljniovih besed. Marički je z vso važnostjo pošepnila na uho, da jo bo Francelj zvečer čakal v gostilni pri Butku. Tudi Marička se je oddolžila Majdi za veselo novico s srebrnikom. Čudno se ji je sicer zdelo, da jo Francelj vabi v gostilno; vendar se je po večerji natihem izmuznila iz hiše in je šla.

Franceljna seveda ni bilo tam.

„Tega mu pa ne odpustim“, se je sama pri sebi jezila Marička; „ne bo se delal norca iz mene! Zdaj bom pa nalašč ubogala očeta. Če pride Nace v nedeljo k nam, bom kar rekla: da.“

Ob istem času se je jezil tudi Francelj. Slonel je ob košati, samotni bukvi na ozarah in čakal „odrešitve“. A Maričke ni bilo od nikoder. Ves pobit se je Francelj odpravil proti domu.

„Zdaj pa vem, da ji ni nič zame. Tudi prav. Ona meni nagaja, jaz bom pa nji. Nič več se ne bom protivil očetovim željam. Nalašč grem v nedeljo snubit v Jarše, pa če samega hudiča dobim v zakon.“ Prišla je nedelja. Po kosilu je Francelj izvlekel koleselj iz ropotarnice. Opasal si je sestrin predpasnik, prinesel škač vode in lepo ocedil koleselj, da se je svetil, kakor na novo prepleskan. Ko se je Francelj umil in preoblekel, kakor se za snubca spodobi, sta sedla z očetom na voz. Pod klancem sta zavila iz vasi na pot, ki vodi proti Jaršam. Votlo so bobneli debeli tramovi brvi, ki je držala čez potok, pod težo koleslja. Francelj se je nehote spomnil na noč, ko mu je od tod nekje prifrčal kamen mimo ušes. O, zdaj ve, da takrat ni bil nihče drugi, kakor Likeboy Nace! Ob mislih nanj je Franceljnu kar kri butnila v glavo. Krepko je švrknil z bičem po konju, da je koleselj kar odskočil preko brvi na pot, ki veže Brdo z Jaršami.

Če misliš na volka, volk pride. Ta stara prislovica se je tudi topot uresničila. Francelj je mislil na Naceta in glej: nasproti je dirjal koleselj z Likebovim Nacetom in njegovo materjo. Francelj je spoznal Naceta že od daleč po njegovem klobuku, ki ga je nosil vedno potisnjenega na stran. Vedel je, kam sta Likebova dva namenjena; saj je Majda bobnala ves teden po Brdu, da se pride Likebov Nace iz Jarš v nedeljo ženit k Deglovi Marički.

Le počakaj! — je šinilo Franceljnu v misli — zdaj ti jo pa zagodem! Boš tekel nazaj proti Jaršam — brez Maričke! Udaril je po konju, da je zahrskal in se vzpel kvišku.

„Tak ne dirjaj tako“, se je ujezil Anžon. „Saj vidiš, da prihaja voz nasproti.“

„Naj!“ je Francelj še bolj nategnil vajeti.

„Kdo sta pa ta dva?“ je vprašala Likebška sina, ko je zagledala nasproti prihajajoči koleselj z dvema moškima v njem. Na vso moč štemano se je držala, židano obleko je imela na sebi in žametasto ruto na glavi. Okrog vratu ji je bingljala dolga zlata veržica.

„Stari Anžon in njegov sin,“ je odgovoril Lipe in stisnil zobe. „Poznam konja in koleselj. Pa ti ta junec zagamani vozi po isti strani, kakor jaz. Nalašč se mu ne izognem.“

„Kakopa!“ je zaskrbelo Likebško, ki je poznala sinovo trmo in togoto. „Le napravi spet kakšno neumnost.“

Vozova sta se približala drug drugemu, oba po isti strani ceste. Kazalo je, da bosta z vso silo treščila skupaj. Pa nista. Anžonov konj je obstal tik pred Likebovim, strigel z ušesi, se vzpenjal, a se ni več premaknil naprej.

„Umakni se, Jaršovec!“ je zavpil Francelj in hotel skočiti z voza, pa ga je oče komaj obdržal.

„Brdskim zelencem se ne bom umikal!“ se je Nace zbadljivo zasmejal.

„Naš je vozil po pravi strani,“ se je zavzela Likebška za sina. „Zakaj pa drvita naravnost v konja!“

Francelj je stisnil bičevnik v roko in skočil z voza. Zdaj ga Anžon ni mogel več obdržati.

„Kdo je zelenec?“

„Ti žel!“

„Še enkrat reci!“

„Tisočkrat, če hočeš!“

Francelj je planil k vozu in zavihtel debelejši konec bičevnika. Še o pravem času ga mu je oče izvil iz rok. Kakor maček se je zakadil Nace z voza. V naglici je obtipal vse žepe, a noža ni mogel najti. Slučajno ga ni imel pri sebi.

„Primojduš, pa se dajva!“

Po bliskovo je Nace slekel suknjič, ga vrgel v travo in zavihal rokave.

„O, jaz pa ne bom vihal rokavov!“ se je rogal Francelj, „te bom kar tako premlatil, da ti bodo za vselej prešle skomine po Marički.“

Likebška je vpila in vlekla sina proč, Anžon je krotil Franceljna, pa vse ni nič pomagalo. Vročekrvneža sta se spoprijela, se metala po travi,

vstajala in spet padala. Zdaj je bil eden spodaj, zdaj drugi. Likebška je vila roke in jokala. Anžon je klel in kašljal. Konja sta bila zavila s poti in se pasla v travi. Nekaj žensk in otrok, ki so šli od popoldanskega opravila v cerkvi, se je ustavilo ob cesti in radovedno zrló čudni pretep.

Francelj in Nace sta se bila presuvala in prevalila že do srede travnika, kjer je ob samotnem kozolcu stala Klajbova hruška. Pravili so, da je stari Klajb, ki je že pred več leti umrl, pod tem drevesom prikličal hudiča in mu je ta povedal, kje naj koplje šac.

Pavle Medič: Zasluženi počitek

Upehana, z razmršenimi lasmi, razpraskana in raztrgana sta Francelj in Nace odnehala. Eden se je naslonil ob hruško, drugi ob špirovec kozolca. Gledala sta drug drugega, kakor bi se hotela požreti. Naenkrat je Nace spet naskočil nasprotnika.

„Zdaj se pripravi, hudič!“
 Toda v tem trenutku ga je zgrabila od zadaj za roko Brenteževa Micka. „Mir smrkavca! Če ne vaju jaz oba namaham!“ je zavpila in potegnila Anžonu, ki se je ob hruški ukvarjal s sinom, bič iz roke. „Le glejta me debelo, le! Ali je to lepo za taka fanta, pa še snubca po vrhu, da se ob belem dnevu pretepada, kakor dva paglavca? Prav v Jarše se vaju sliši. Pod bregom sem stala, poslušala in gledala. Sem mislila, da gredo Čiči v vas. Le škoda, da nisem malo preje pritekla, pa bi zdajle vidva ne bila vsa razcapana in spraskana.“ Ljudje, ki so se zbirali ob poti, so se smejali in krohotali. Eden je zaklical: „Živijo, Micelj!“

Izgledalo je, da je pretep končan, kajti Likebov Nace se je dal pogovoriti materi in Micki, ki ga je kar vlekla proti vozu. Ko je Francelj gledal Micko, njeno sloko postavo, moške kretnje in njeno robato hojo, se je moral glasno zasmejati. Torej tako nevesto mu je izbral oče!

Nace je zaslišal smeh in ga je kar vrglo nazaj. Iztrgal se je Micki in bil mahoma spet pod hruško.

„Ti se boš meni posmehoval? Na, hudič!“ je nameril pest, a ni zadel, ker ga je Francelj podrl na tla.

Zdaj se je pričela prava bitka, v katero se je vmešala tudi Micka, Likebška, Anžon in nekaj moških. Micka je bila z bičevnikom zdaj po enem, zdaj po drugem. A Francelj in Nace se nista izpustila. Vsekrižem so padali udarci, razlegalo se je vpitje, prerekanje, klofute, smeh in krohot.

Bogve, kako bi se bila stvar končala, da se niso baš takrat pripeljali mimo nekoliko okajeni gasilci iz sosedne fare. Imeli so nekje vajo z novo brizgalno. Brž so zaznali, za kaj gre, odvili cev brizgalne, jo napeljali v potok in pričeli v širokih curkih brizgati na pretepajočo se kopico pod hruško. To je pomagalo. Francelj in Nace sta brž odnehala, ko sta začutila hladne curke vode. Vsa premočena so ju slednjič vendarle spravili narazen, na vozove in — domov. Likebov koleselj z Nacetom in Likebško se je obrnil nazaj proti Jaršam, Anžonov s Franceljnom in očetom pa proti Brdu.

„Boš pa drugič prišel snubit, Francelj!“ je zaklicala Micka, ki je bila tudi vsa mokra, za vozom. Po vseh bližnjih vaseh je bilo na ta račun več tednov dosti govorjenja in smeha. Največ je imela opraviti kokošarica Majda, ki si je štela v sveto dolžnost, čimpreje razglasiti dogodek po hišah in po bajtah. Seveda je sama marsikaj pridala, da je bila novica tem zanimivejša.

Anžon je menda dejal, da bo tožil; isto je pravila Likebška. A do tožbe vendar ni prišlo.

Preden je prišla jesen, so ljudje že večinoma pozabili na dogodek. Na Brdu in v Jaršah pa je ostalo vse pri starem. (Dalje.)

Vaška bridkost

Marica

Dežuje, dežuje . . .

Kmetič tuguje,

vse nade iz srca izruje.

Grmí in bliska.

Na travniku stiska

vsem grablje v roko potiska.

Oče, Oče!

Ta dobri Nebeški oče.

se nas usmiliti noče?

Ključje, ključje.

Denarja zmanjkuje,

davkov več kmet ne zmaguje.

Joče, joče

se deca krog kočje.

Glad jo že umoriti hoče.

Švehla, Stambolijski, Radić

(Tvorci slovanskega agrarizma)

Francè Gerželj

Po današnjih družabnih, gospodarsko-socialnih in političnih razmerah, ki vladajo na Balkanu, zlasti v Bolgariji, moremo ugotoviti, da je pokojni Aleksander Stambolijski sila prodorno zrl pred seboj ves bodoči družabni in socialni razvoj na Balkanu. Nekaj dni pred svojo smrtjo, ko je bolgarsko kmetsko-delavsko gibanje bilo krvavo bitko z meščansko in buržujsko reakcijo, je Stambolijski dejal: „Nekoč boste iskali Stambolijskega, da bi rešil Bolgarijo . . .“ V tem trenutku Stambolijski ni mislil nase, ampak na usodni družabni razvoj na Balkanu. Sicer je Stambolijski že zgodaj spoznal, da je družabni razvoj na Balkanu več desetletij za družabnim razvojem Zapadne Evrope, kjer se je takrat kapitalizem bohotno razcvetel in kjer sta meščanstvo in buržuazija popolnoma zavladata nad kmetiskim in delavskim ljudstvom. Toda uprav v tej dobi je iz Zapadne Evrope prehajal ta družabni razvoj na Balkan; fevdalne in patrijarhalne razmere in odnosi so se jeli preobražati v novo, moderno kapitalistično dobo. Polagoma sta se na mesto fevdalnih gospodarjev pričeli stvarjati dve vladajoči družabni skupini — meščanstvo in buržuazija, ki sta pod krinko nacionalizma jeli izkoriščati delovno ljudstvo. Ta družabni proces je danes na Balkanu še v razvoju; današnje razmere so samo ogledalo tega družabnega razvoja. In kakor je Stambolijski po svojih idejah in delu napovedal borbo temu „nacionalnemu“ meščanstvu in buržuaziji, tako seveda tudi ni prezrl zapadno-evropskega kapitala, ki je pričel podjarmljati Balkan kot nekakšno moderno kolonijo, kot igračko evropskega kapitalizma in imperijalizma.

Aleksander Stambolijski je bil tako fanatičen idealist in tako neustrašen borec, da se je na čelu kmetsko-delavskega gibanju spustil v borbo s tem družabnim razvojem. Za vsako ceno je hotel zaokreniti družabni razvoj v drugo smer — preteči kapitalistični družabni red in nadvlado stvarjajočega se meščanstva in buržuazije presekati ter nadomestiti s kmetsko-delavskim agrarnim socializmom. Njegove ideje so za takratne družabne razmere na Balkanu pomenile družabno revolucijo; mnogi njegovi spisi, govori, delo in zakoni njegove vlade, ki jih bomo kasneje navedli, to samo potrjujejo. Če je bilo po idejah Stambolijskega takratno agrarno gibanje tudi nacionalno, je to razumeti odtod, ker tvorita večino bolgarskega naroda kmetški in delavski človek; v bistvu je bilo torej gibanje izrazito družabnega in socialnega značaja. Ostalih družabnih skupin sicer ni odklanjalo, toda podrediti so se morale po načelu Stambolijskega — „da more kmetsko-delavske interese prav braniti edino kmetsko-delavski človek.“

Aleksander Stambolijski je bil po svojih idejah kot voditelj gibanja predvsem borec za agrarno-socialni demokratični družabni red ne le v Bolgariji, temveč na celem Balkanu, kjer tvori kmetsko-delavski človek družabno večino. V borbi z meščansko reakcijo, ki sta jo netila in podprla tujerodni

car in zapadno-evropski kapital, je Stambolijski padel, prej nego so njegove družabne ideje zaživele svoje polno družabno življenje, ki bi dalo Balkanu in predvsem Bolgariji popolnoma drugačno podobo, kakor jo ima danes. Kmetško-delavsko ljudstvo pa bo moralo preživeti in se preboriti skozi družabni razvoj, ki bi mu ga neustrašni borec Stambolijski prihranil s svojimi družabnimi, socialnimi, gospodarskimi in političnimi reformami.

Med bolgarskim kmetško-delavskim ljudstvom je danes, po enajstih letih tragične smrti, Aleksander Stambolijski legendarna oseba, ožarjena z nadejami in upi za bodočnost. V imenu tega genialnega kmetškega moža so osredotočena vsa gospodarska, socialna in politična hotenja delovnega ljudstva. Njegove ideje so bolgarskemu podeželju in vasi neizčrpni vir moralnih sil, so historična pravila, na katera se ljudstvo v svoji nadaljnji družabni borbi sklicuje, so politična, socialna in gospodarska vera, in naposled ogromen kapital, s katerim sicer nasledniki nekoliko nepremišljeno gospodarijo, ki pa mora naposled kljub vsemu obroditi bogat sad, zakaj seme je trajno in globoko vsajeno v množico.

Življenska pot Aleksandra Stambolijskega je večna borba, polna burnih dogodkov, kakor ognjen zubej, ki zagori v silne višine in nenadoma ugasne. Sam je čestokrat dejal: „Razen borbe ni treba ničesar drugega, v borbi smo rojeni, v borbi dojeni, v borbi je naša čast, v borbi je naša rešitev, borba je smisel življenja!“ V življenju Stambolijskega je zlasti značilna naglica, s katero je hitel, ustvarjal in delal, ne oziraje se na desno in levo je premočrtno takorekoč drvel čez silne zapreke k svojim ciljem. Aleksander Stambolijski je izšel iz malokmetškega doma. Rodil se je v l. 1879 v Slavovici, mali vasici v okraju tatarpazardžijskem v južni Bolgariji. Roditelji so bili silno siromašni, toda skromni in povsod spoštovani. V prvih otroških letih ga je že zadel prvi udarec življenja, ko mu je umrla mati. Mačeha ni mogla nadomestiti materinske ljubezni. Svoja prva leta je preživel kot vaški pastir, na kar je bil kot fant silno ponosen. Ljudsko šolo je obiskoval v domačem kraju. Že v tej dobi je pokazal tolike duševne sposobnosti in prirodno inteligenco, da ga je oče poslal v srednjo kmetijsko šolo v Sadovo. Odtod je šel študirat v Plevno. Kot siromašen študent je že v zgodnji mladosti občutil vso pezo življenja, toda njegova neutešljiva žeja po izobrazbi je premagala vse ovire. Česar mlademu fantu ni dala šola, mu je v bogati meri dalo življenje, kot najboljši učitelj človeštva. Mladi Stambolijski je bil v tej dobi silno dovzeten, podjeten, pogumen in znatiželjen, zavoljo težkih razmer, v kakršnih je živel kmetško ljudstvo, pa nekoliko zagrenjen. Prvi, ki je mladega Stambolijskega navdušil, razpalil ter mu pokazal pot v kmetško gibanje, je bil odločni in požrtvovalni učitelj Janko Zabunov iz Plevna, organizator „Kmetške zveze“. Ta je bil kot neustrašni borec za pravice kmetškega ljudstva Stambolijskemu vse življenje najsvetlejši vzor. Ob njegovi strani in z njegovo pomočjo je Stambolijski že leta 1898. aktivno posegel v mlado gibanje in javno življenje. Zabunov in Stambolijski sta bila tista sila, ki je potom „Kmetške zaščite“, ki je izhajala v Plevni pod uredništvom Zabunova, dajala gibanju duha in revolucionarno borbenost.

Po končani šoli v Plevni je Stambolijski nekaj časa učiteljeval kot vaški učitelj v večih vaseh domačega okraja. Tu se je oženil z odločno in podjetno Mileno Taskalovo. Bogata ženitev mu je omogočila nadaljevanje študij. Opustil je učiteljevanje, odšel za nekaj časa v Sofijo, nato pa študiral višjo kmetijsko šolo v Halle-u v Nemčiji. Ta doba je v njegovemu razvoju najvažnejša. Poleg strokovne izobrazbe je posvečal največjo pažnjo študiju družboslovja (sociologije). Njegov bistri prodorni duh je globoko spoznal ustroj takratne družbe in vsega javnega življenja. Toda bolezen je študij prekinila; Stambolijski se je z bogatimi spoznanji in sposobnosti vrnil iz Nemčije v Plevno.

Mrak

Sandi Turnšek

Mrak na zemljo tiho pada,
tiho gozd sta in livada.

Noč razgrinja krila svoja,
da bi zemljico pokrila
kot je včasih mati tvoja
tebe, detece, povila.

Na zemljico žarke svoje
nje soseda luna seva,
a čez gozd in mirne trate
sove tužni glas odmeva.

Pod nebesnim pa obokom
svetle zvezdice gorijo,
dobra majčica otrokom
poje tiho melodijo.

Zadružništvo in človeška družba

F. T—k

Zadružništvo ima svojo ideologijo, ki je gospodarsko-socialnega značaja. Ta ideologija je povsem svojstvena, odnosno ne zavisi od drugih ideologij, kakršne so n. pr. politično-socialne (strankarske), kulturne, viteške i. t. d. Zato zadružništvo ni navezano na nobeno drugo družabno tvorbo ali gibanje, dasi samo na sebi zopet ni poseben družabni red ali celo svetovni nazor. Zadružništvo je gospodarsko-socialna veda, nekaka sredina med kapitalističnim liberalizmom in socijalističnim etatizmom (etatizem je stremljenje po poddržavljanju gospodarskih poslov. — Op. uređ.), torej nekak demokratični gospodarski solidarizem, ki hoče na podlagi zasebno lastninskega družabnega reda organizirati človeško družbo tako, da bodo vsi ljudje opravljali koristno delo in da bodo vsi po zaslugah in izvršenem delu pra-

vično deležni vseh potrebnih gmotnih in kulturnih dobrin. Ta svoj namen zasleduje zadrugištvu z mirnim delom, s prepričevanjem in vzgajanjem ljudi, torej brez zakonite prisiljenosti ali celo revolucionarne nasilnosti.

Kakšen je oz. naj bo torej odnos zadrugištva napram ostalim družabnim organizacijam?

Glede na osnovno načelo (samopomoč in samouprava) zadrugištvu v načelu odklanja vmešavanje države in odklanja tudi državno pomoč v obliki gmotnih sredstev. Vendar je to stališče samo načelnega značaja, ki pomeni predvsem, da država ne sme uporabljati zadrugištva v kake nezadrugične ali celo politične namene, saj to več škoduje zadrugištvu, kakor pa koristi državi ali vladajočemu režimu. Saj bi se s tem zaneslo v zadrugične vrste boj in razkroj, pa tudi poslovanje bi se oddaljilo od osnovnih zadrugičnih načel. Z ozirom na socialno in občekoristno nalogo zadrugištva pa je vendar potrebno, da država zadrugištvu podpira z dobro zadrugično zakonodajo, da ga pripusti k vsem poslom in obrtom, ki se tičejo zadrugičnikov, da mu proži davčne ugodnosti, v kolikor so upravičeni z ozirom na socialno-politične naloge države in potrebe zadrug, da mu vsaj v začetku olajša detinske težave. Prav tako je treba priznati državi tudi pravico, da vrši nad zadrugištvom primerno kontrolo, vendar to le po ustanovah, ki ima v njih tudi zadrugištvu besedo in ki po svojem ustroju ne dopuščajo okostenele birokracije.

Bolj delikaten je odnos zadrugištva do političnih strank. Osobito s pravimi ljudskimi strankami ima zadrugištvu mnogo skupnega. Marsikje vrše stranke del svojega socialno gospodarskega programa prav z ustanavljanjem in pospeševanjem zadrug. V nekaterih državah in v precejšnji meri tudi med Slovenci so bile in so deloma še prav politične stranke, odnosno njihovi voditelji inicijatorji in voditelji zadrugičnega gibanja. To vmešavanje strank in strankarjev je v toliko dobrodošlo, v kolikor se na ta način bolj živahno pospešuje zadrugično gibanje, vendar pa le dokler služi samo zadrugištvu samemu, odnosno zasleduje samo čiste zadrugične cilje. Škodljivo pa postane tako vmešavanje, čim prično stranke izkoriščati zadrugištvu v svoje namene, bodisi z uporabljanjem zadrugičnega denarja za finansiranje strankarskih podjetij, bodisi z izrabljanjem istega za volilno agitacijo ali celo z ustanavljanjem zadrug samo v strankarske namene. A tudi načelno vmešavanje ni koristno, ker je v takem primeru vodilna strankarska in ne zadrugična ideologija, zato tu ni pravih zadrugarjev, temveč so le strankarji. Končno je vmešavanje tudi nevarno, ker se zaplete zadrugištvu v strankarske boje in je ogrožen njegov obstoj, zlasti če je stranka, ki ga je podpirala, v opoziciji. Zato je treba zadrugištvu nevtralizirati napram političnim strankam, osobito dandanes, ko je v njem samem gibalna sila dovolj močna in ko se politične stranke hitro spreminjajo in celo propadajo.

Poravnajte naročnino — razširjajte naš tisk!

Žena v gospodarstvu

Kus Viljem

One so bile tedaj popolnoma samostojne in so same orale, sejale, žele in spravljale, ako jim pridelkov že poprej niso zapisali in na vojaški način pospravili. Razen nekoliko slabšega obdelovanja zemlje je šlo vse kmetijsko delo uspešno naprej in ako bi ne bilo vedno terjajoče vojaške roke, bi bilo pri hiši tudi nekaj beličev in mnogo glav živine v hlevu. Poleg trdne volje in vztrajnega dela imajo naše kmetske ženske še eno prav lepo lastnost, ki jih odlikuje in viša nad moške. One so in znajo biti štedljive, one znajo vsako paro obrniti tako, da nudi celotni kmetiji nekaj dobrega in koristnega, one si mnogokrat rade od ust pritrčajo, samo, da se gospodarstvo uspešno razvija. In za to svojo zadnjo krepost včasih mnogo trpe od svojega ne-uvidevnega moža; ta zadnja lastnost jim često krajša življenje. Le poglejmo naše kmetske matere, kako so „zgarane“, dočim so njihovi možje čili in zdravi. So častne izjeme, vendar splošno je tako. Naša priprosta kmetska žena skrbi za lastno družino, skrbi za življenje svojih malih živali, prodaja na trgu ali v trgovini svoje pridelke in težko dela na polju in na senožeti. Koliko dela ima s krmljenjem domače živine in prašičev, koliko truda ji doprinaša skrb za gospodinjstvo in koliko vzgoja otrok. Za vso svojo požrtvovalnost in neumorno delo pa mora često mnogo prestat od moža, da celo od lastnih otrok. Često jo najdemo objokano in razžaloščeno v izbici, ko mož veseljači in popiva v gostilni. Naloga naše odraščene kmetske mladine je, da se uživi v položaj svojih mater in jim z dejanji in besedami pomaga. Le tako se jim bo saj nekoliko oddolžila za vse njihovo delo in požrtvovalnost.

III. Vpliv kmetskega dela na žensko dušo.

Najrazličnejša dela podeželske žene, katera se v glavnem razdelijo na gospodarstvo in gospodinjstvo, imajo na razvoj njene duše velik vpliv. Ker je vsaka žena ne samo žena, marveč tudi človek, skrbi, da v polni meri izvrši nalogo žene, ki ji jo je naprtila priroda, da je torej soproga in mati in skuša uveljaviti tudi svoje človeške zmožnosti, pri čemer ji njeno gospodinjstvo in druge vloge nudijo mnogo priložnosti. In zato najde kmetska žena, ki je v večini primerov tudi zakonska žena, mati in sotrudnica pri gospodarstvu, v delu vso zadovoljnost za svoja vsečloveška stremjenja.

Zadovoljivo delujejo na njo okoliščine, ker vidi in sešteva rezultate svojega dela, ona lahko spravlja prihranke od svojega zaslužka, dočim zahteva njeno gospodarsko in gospodinjstvo vse polno opravkov, katerih izvršitev hitro izginja (kuhanje, pranje, likanje, pospravljanje i. t. d.) To delo često ni ocenjeno niti od žene, ki ga je izvršila, niti od njene družine.

Denar, ki ga je žena zaslužila ali prejela kot izkupiček za prodano blago in izdelke, ji daje določeno količino samozavesti, vzpodbuja jo k nadaljnjemu delu in ji razen tega nudi tudi možnost, da ga v primeru potrebe

uporabi v prid svoje družine, naj si bo to že za šolanje otrok, ali nakup strojev ali zemljišča. Samostojno odločevanje, kako uporabiti zaslužen denar, daje kmetiski ženski določeno mero samostojnosti in jo oprošča trpečih in neprijetnih občutkov odvisnosti. To je važno v tem primeru, ako ji mož le nerad daje gmotnih sredstev ali ji daje sredstva, vendar na neštedljiv način.

Ako služi žena tudi sama denar, dobro ve, kako težko ga je služiti in to jo uči štediti in pravilno obračati denar. V slučaju, da služi tudi mož, zna prav skrbno izrabiti svoj denar za gospodinjstvo, možev pa uporabi na najkoristnejši način in za nabavo najpotrebnejših reči. Končno pa tudi obvezno in pravilno izvrševano delo deluje kar najblagodejnejše na ženo, zato ker vzgaja v njej čut natančnosti, poštenosti in odgovornosti, kar se prenaša tudi v njeno domače življenje in v odgojo otrok.

Trdni temelj kmetskega družinskega življenja je globoko zasidran pri obojestranski uvidevnosti in vzajemni pomoči. Zato naj žena pomaga možu pri njegovem delu. Njihovo skupno zanimanje za uspeh tega dela je najtrdnější družinski steber, posebno pa še tedaj, ako je vzrastla težnja po skupnem delu iz vzajemne ljubezni. Ta ozka odvisnost interesov vseh članov družine je najuspešnejše merilo pri vzgoji otrok in vodi k uravnosti temperamentov, ki jo podeželani dostikrat ne umejo pravilno. Prav posebno na Gorenjskem se v tem pravcu mnogo greši. Moževa beseda mora veljati, čeprav je od korenine napačna. Mož in žena sta tu često dva popolnoma različna sveta. Mož ima besedo vsepovsod, žena mu tudi pri najvažnejših življenjskih vprašanjih ne sme svetovati. To je napačno. Tu se je držati pravila: Mnogokrat ima mož prav, dostikrat pa tudi žena. Včasih je torej le možev ukrep napačen. Zato se torej posvetuj z ženo in vsak še manjši korak bo imel znaten uspeh in dobre posledice za oba. Pa kako čudna je vzgoja otrok, ko le-ti opazijo, da ima oče vse pravice, mati pa nič. Zato nimajo taki otroci nikakega spoštovanja do matere in jo včasih uvažujejo kot dekle. Torej še enkrat: Vzajemnost.

(Dalje.)

Oblakom

Krista Jazbinšek

Oj oblaki, vi oblaki,
Vi nebeške ptice,
Le razvijte, le razpnite
Brze perotnice!

In v daljave nedogledne
Urno mi hitite,
A s seboj vse upe moje,
Želje vse vzemitel

In v daljavi potopite
Vse v morje jih širo —
Ko srce bo prazno, pusto
Morda bo bolj mirno . . .

Ig pri Ljubljani. Tukajšnje društvo se prav lepo in marljivo razvija. Fantje in dekleta pristopajo mnogoštevilno k organizaciji, zavedajoč se naloge in dolžnosti, ki jih čakajo v življenju.

Prvi letošnji izlet smo napravili na Kurešček, kjer smo se pridružili ostalim tovarišem iz znanjskega okrožja. Z veseljem smo posegli v razgovore o postavitvi planinsko-smučarskega doma na Kureščku, kateremu smo — vsaj mislimo — zbrali najlepše mesto. V dobi, ko si skoraj vsi privoščijo sport kot telesno kulturo, kmetijska mladina noče stati za hlevnimi vrati, temveč hoče tudi ona poleta, svežega zraka in zdrave proste zabave. Zato pozivamo vse tovariše in prijatelje našega pokreta, naj nam kakorkoli pomagajo tudi z malenkostnimi zneski, da bo „Planinsko-smučarski dom“ iz znanjskega okrožja Zveze na Kureščku čim ponosnejši in lepši.

Šinkov turn. Naše društvo v Šinkovem turnu je imelo svoj redni občni zbor v nedeljo, dne 22. aprila t. l. v šolski dvorani. Zbora se je udeležilo razen članstva tudi veliko število drugih kmetijskih fantov in deklet, ki so se začeli živo zanimati za našo organizacijo. Po poročilih funkcionarjev, ki so bila zelo izčrpna, smo si izvolili naslednji odbor: Franjo Kristan ml., predsednik; Franc Zamen ml., podpredsednik; Ivana Sršen, tajnica; Janez Gosar, blagajnik; odborniki: Alfonz Inkret, šol. upr., Franc Marn, Miha Hafner, Albina Sršen. Namestniki: Viktor Kristan, Angela Sršen, Janko Hafner. Nadzornika: Franc Kristan, st. in Franc Zamen, st. Delegata za občni zbor Zveze: Viktor Kristan in Franc Zamen, ml. Za prosvetarja smo izvolili našega agilnega šol. upr. tov. Alfonza Inkreta. Po volitvah je imel novo izvoljeni predsednik na navzočne lep govor in je prosil vse fante in dekleta za sodelovanje, da se bo društvo v bodočem letu razvijalo in delovalo tako, kot zahtevajo potrebe naših vasi in kmetijske mladine.

Orla vas. 8. redni občni zbor našega društva se je vršil v četrtek, dne 26. aprila. Zvezo je zastopal naš tov. Ivan Kronovšek. V svojem govoru je vzpodbujal člane k vztrajnemu delu

za procvit društva, prikazal razliko med nami danes in pred 8 leti ter pojasnil veliko korist, ki jo imajo člani od društva.

Letos je naše društvo prav uspešno delovalo, to pa le radi sloge in tovarištva, ki vlada med nami. Napravili smo dva poučna izleta in sicer na grajščino Novi Klošter pri Št. Petru v Sav. dolini in na potujočo kmetijsko razstavo v Št. Jurij ob j. žel. in istočasno na kmetijsko in gospodinjstvo šolo. Udeležili smo se tudi pododborovega izleta na Mrzlico. — Posebno veličastna pa je bila naša prva konjska dirka v Sav. dol., ki je privabila tisočero množico.

Dalje smo priredili znano Tiranovo zgodovinsko igro „Za staro pravdo“. Tudi pri tej so se naši tovariši zelo potrudili. Sami so si priskrbeli hrvatske narodne noše, kar je pomen in pestrost igre posebno povzdignilo. Igro je režiral naš šol. upravitelj g. Josip Jarh, kateremu bodi na tem mestu izrečena najtoplejša zahvala za ves njegov trud, ki ga je imel kot režiser ter ga prosimo, da nam ohrani še v naprej svojo naklonjenost!

Sodelovali pa so naši člani tudi pri pododborovi manifestaciji in tekmi koscev v Šoštanju.

Tečaja za vkuhanje sadja in zelenjave, katerega je priredil celjski pododbor na gospodinjstvo šoli v Št. Jurju, so se udeležile 4 tovarišice. V deklški prosv. tečaj smo poslali eno tovarišico.

Izvolili smo naslednji novi odbor: predsednik tov. Jože Povše, podpredsednik tov. Ivan Cizej, tajnik Karl Herodež, blagajnik Jože Povše. V ostali odbor pa naslednje: Ivan Plaskan, Ida Cizej, Amalija Kronovšek, Jože Štorman, Amalija Kajtner, Ivan Kronovšek, Fani Turk, Franc Stepišnik in Marijo Koruni — Prejšnji predsednik tov. Franc Kronovšek je odšel k vojakom in mu želimo, da se zopet zdrav vrne med nas.

Ustanovili smo tudi kolesarski in ženski odsek. Občni zbor je bil zelo živahen in porok, da bomo tudi v bodoče agilno delali za zmago kmetijske misli!

Bloke. Dne 29. aprila t. l. se je vršil v Novi vasi sestanek zastopnikov Društev kmetijskih fantov in deklet iz našega okraja, ki je imel namen ustanoviti pododbor Zveze za logaško okrožje. Številna društva nujno rabijo medseboj povezanosti, sodelovanja in enotnega delovanja v duhu našega pokreta. Sestanek je otvoril predsednik društva iz Nove vasi tov. Ivo Lenarčič, ki je v svojem govoru razpravjal o namenu pododbora, katerega kliče v življenje močan porast naših organizacij. V odbor so bili izvoljeni sledeči tovariši: Ivan Korošec, predsednik; Stanko Lenarčič, podpredsednik; Franc Gornik, tajnik. Odborniki: Jože Debevc, Grahovo, Viktor Premc, Stari trg, Stanko Pavlič, Ravnik, Franc Praprotnik, Gora in I. Kovačič, Gorenje Otave. Revizorja: Ciril Zigmund, Stari trg in Jakob Šile, Grahovo. Pri prihodnji seji se bo sestavil delovni načrt za letošnjo sezono.

Šmartno ob Savi. V soboto 28. aprila zvečer smo se zbrali šmarski fantje in dekleta in še drugi iz sosednjih vasi na sestanku, kateri se je vršil v Šmartnem pri Kebru. Sestanka se je udeležil predsednik Zveze tov. Kronovšek in naš šolski upravitelj tov. Stupica. Oba sta nam v jedrnatih besedah orisala namen Društva kmetijskih fantov in deklet. Vsi smo bili navdušeni, kajti spoznali smo, da si moramo sami s svojim trudom pripraviti pot v boljše bodočnost in smo si radi tega ustanovili svojo lastno organizacijo, ki bo predstavljala moč in voljo naše kmetijske mladine.

Novo mesto. 29. aprila t. l. so se kmetijsko-prosvetni delavci zbrali v salonu hotela „Koklič“ v Novem mestu, da poživijo delo Kmetijske prosvete, ki je zastalo po krivdi nekaterih funkcionarjev. Nov duh je zavel v vrstah prosvetnih delavcev, ki so sklenili, da v osveženi organizaciji za vsako ceno zbude in razgibljejo novo delavnost in z resno voljo bodo cilj tudi gotovo dosegli. V najkrajšem času bo odbor objavil seznam predavanj in imenik predavateljev. Društva kmetijskih fantov in deklet si bodo poljubno in času primerno lahko izbrala temo za predavanja. Vse prošnje in želje pa vse dopise naj pošiljajo na naslov: Kmetijska prosveta za Novo mesto, v roke tajnika Karla Štrbenka, nast. mešč. šole, Novo mesto.

Hajdina pri Ptujju. Tukajšnje društvo se razvija prav zadovoljivo kljub raznim govoricam nekaterih ljudi, ki jim kar ne gre v glavo naše mladinsko gibanje. Čeravno naletimo na odpor in nenaklonjenost pri takih, od katerih bi po-

moč in sodelovanje najbolj pričakovali, se je na praznik 10. maja sklical drugi sestanek vseh kmetijsko zavednih fantov in deklet. Na sestanek, ki se je vršil pri tovarišu Cestniku, so prišli vsi že vpisani člani in članice, kakor tudi drugi, od katerih se jih je nekaj odločilo na sestanku, da vstopijo v naše vrste. Tako ima sedaj društvo okrog 20 članov. Sestanek je otvoril tov. Cestnik Jurij, ki je v kratkih besedah poudaril pomen naše organizacije za kmetijsko mladino. Po daljšem razgovoru o društvu ter njegovih prireditvah se je sestanek zaključil z zadovoljstvom vseh članov. Ta sestanek nam je pokazal, da smo na pravi poti in nam dal vzpodbudo za nadaljnje delo. Čeravno so nekateri trgali naša vabila ter se smejali in norčevali iz nas, se nismo in se tudi nikdar ne bomo ustrašili takih, ki ne razumejo današnjega časa, ki jim je vse drugo več, ko pa napredek in povzdiga naše vasi. Vedite pa, da bomo šli po začrtani poti naprej do zmage! Vabimo vse one, ki še niso člani naše mladinske organizacije ter imajo voljo delati z nami, da čimprej pristopijo v naše društvo, ker le v skupnosti je moč!

Rogaška Slatina. Na praznik Vnebohoda so imeli naši okoličani zelo pomembno zborovanje: zaslužnemu javnemu delavcu gospodu Vinkotu Žurmanu je izročil obč. odbor z županom g. Verkom na čelu krasno izdelano diplomu častnega občana, za katerega je bil soglasno izvoljen v priznanje njegovega 50 letnega nesebičnega, požrtvovalnega in uspešnega dela v korist domače občine in občanov. Nato se je vršil prav številno obiskani ustanovni občni zbor Društva kmetijskih fantov in deklet za Rogaško Slatino in okolico, ki mu je predsedoval tov. Karl Drogenik. Zastopnik Zveze tov. Tomšič je v svojem nagovoru očrtal namen in važnost mladinske organizacije na deželi ter naštel glavne naloge, ki jih bo moralo društvo vršiti v dobrobit svojega članstva in vse okolice. Šol. upravitelj tov. Verk je v svojem lepem govoru opozoril na dejstvo, da so na zborovanju navzoče tri generacije: najstarejša, ki je svoje življensko delo že dovršila, starejša, ki mora baš v sedanjih težkih časih nositi vso skrb in delo za obstanek, ter končno mladina, ki se pripravlja, da stopi v bližnji bodočnosti na njihovo mesto. Tej mladini velja njegov poziv, naj se za to svojo nalogo temeljito pripravi, čemur naj služi predvsem društvo, ki se ustanavlja. Ko so bila odobrena društvena pravila in rešene tekoče zadeve, je bil izvoljen društveni odbor. Novoizvoljeni odbor je šel takoj na delo in še istega

dne ukrenil vse potrebno, da začne poslovati društvena knjižnica, da se pripravi prva javna društvena prireditev in uredi vse društveno delovanje. — Novemu društvu, ki ima vse predpogoje za uspešno delovanje, želimo najlepši razvoj!

Št. Pavel pri Preboldu. Društvo je priredilo 18. t. m. poučen izlet v Št. Jurij ob j. ž. Udeleženci so prisostvovali slavnostim Ipvčeve pevske župe, ogledali so si pa predvsem moderne gospodarske naprave kmetijske in gospodinjske šole; ravnateljici ge. Goričan-Knezovi se za naklonjenost še na tem mestu iskreno zahvaljujemo.

Adlešiči. Pri nas se je pred kratkim ustanovilo Društvo kmetijskih fantov in deklet in smo si na prvem sestanku izvolili pripravljalni odbor iz sledečih tovarišev: Miha Grabnjan, predsednik, Jure Cvitkovič, podpredsednik, Alojz Crnič, tajnik, Anton Kapele in Mirko Skube, odbornika. Pravila smo že vložili oblastem v potrditev. Nekaterim ustanovitev društva ni bila všeč, menda bi radi, da bi kmetijska mladina ostala še na-

Sv. Jurij ob južni železnici. Nedelja, dne 6. maja bo mladini iz Voglajnske doline ostala v trajnem spominu. Društva iz Sv. Jurija ob železnici, Dramelj, Ponikve in Slivnice so prihitela na ta dan v Sv. Jurij ter so si skupno ogledala banovinsko kmetijsko in gospodinjsko šolo ter razne kmetijske naprave. Z velikim zanimanjem je mladina sledila razlagam g. ravnatelja ing. Petkovška in g. voditeljice Knez-Goričanove. Nato smo pohiteli na bližnji Rifnik. Ob zvokih godbe so dekleta iz gospodinjske šole v slikovitih narodnih nošah zarajale kolo, fantje pa zapeli. Posebno so se izkazali Slivničani, ki imajo lasten pevski zbor. Domačin tov. Merslavič je zbrano mladino, ki je je bilo nad 200, in goste iskreno pozdravil, želeč, da bi ta majniški izlet v lepi naravi dal navdušenje za novo složno delo naše mladine. Tov. Kronovšek, predsednik Zveze je v jedrnatih besedah poudarjal važnost mladinskih organizacij. Tov. Hajnšek se je spominjal šentjurškega rojaka, junaka Malgaja, ki je pred 15. leti na ta dan padel za svojo domovino. — Bil je sin preproste kmetijske hiše. Nadalje je izvajal, da je le dobra izobrazba

Udeleženci izleta na Rifnik dne 6. maja 1934, ki so ga priredila naša društva v Sv. Juriju ob j. ž., Slivnica, Dramlje in Ponikva ob j. ž.

dalje nevedna in nezavedna, ker s takšnimi ljudmi je lahko pometati. Mi smo pa drugega mnenja in se zavedamo, da se moramo organizirati in v skupnosti iskati pravice. Jasno je, da se nam bodo pridružili vsi, ki kmetijsko mislijo in čutijo, drugih pa itak ne maramo.

mladine pogoj in temelj dobre organizacije ter podlaga za uspešno delo. Tov. Zdolšek iz Ponikve je očrtal položaj kmetijske mladine in kmetskega sploha nekdanj in sedaj. Nato je še tov. ing. Kropivšek podal zgodovino rifniškega gradu, ki je sedaj že v razvalini, in zgodovino Št. Jurja. —

Le prehitro so potekle ure. Slivničani so se odpeljali z godbo na lepo okrašenem vozu na svoje domove, drugi pa peš ali s kolesi. S seboj so odnesli najlepše vtise in polno navdušenje za naš zdrav kmetijski pokret.

Sv. Jurij ob Taboru. Dne 22. aprila je imelo naše društvo svoj peti redni občni zbor, kateremu so razen članstva prisostvovali tudi tovariši iz Braslovč. Delovanje društva v minulemu letu je bilo precej živahno. Priredili smo tombolo, ki nas je gmotno zelo podprla. Dramatski odsek je uprizoril dve drami: „Lepa Vida“ in „Za staro pravdo“. V pretečenem letu je ustanovila tov. Angelca Ocvirkova deklinski odsek, ki je imel glavno nalogo vzgajati mlad naraščaj v zavedna kmetiska dekleta; sedaj se je spremenil v ženski odsek.

Napravili smo tri izlete in sicer na Menino, v Logarsko dolino in Solčavske planine ter na Mrzlico. Vršil se je tudi štirinajstdnevni ženski prikrejvalni tečaj, s katerim so bile udeleženske zelo zadovoljne. Izvoljen je bil večinoma stari odbor s tov. Ivanom Ocvirkom na čelu.

Pretečeni dve nedelji smo imeli poučna predavanja o prašičjereji in o prvi pomoči pri nezgodah pri živini. Predaval je znani strokovnjak g. Šribar iz Celja. Dne 10. maja smo pohiteli na lepo razgledno točko Goro Oljko. Sešli smo se s tovariši iz Braslovč in tako smo preživeli v majniški naravi par veselih uric s pesmijo in dobro voljo. Zadovoljni smo se razšli z upanjem, da se na binkoštni ponedeljek zopet vidimo.

Grahovo pri Cerknici. Naj se oglasimo tudi mi Notranjci, kmetijski fantje in dekleta, živeči ob lepem Cerkniskem jezeru. Ne mislite si, da smo mi kar tako, tudi pri nas smo se zdramili in ustanovili Društvo kmetijskih fantov in deklet, v katerem prav pridno delujemo za povzdigo naših notranjskih vasi. Na praznik Vnebohoda smo priredili komedijo „Voda“, katera se nam je prav dobro obnesla pod režijo tov. učiteljice Zdenke Mercinove in tov. učitelja Stanka Novljana. Pevski odsek, ki ga je organiziral tudi tov. učitelj, prav pridno deluje. Obema prosvetnima delavcema izrekamo za njun trud in požrtvovalnost našo najiskrenejšo zahvalo. Meseca junija bomo priredili v Cerkniški dolini veliko tekmo koscev in žanjic, katera bo veličastna manifestacija naše kmetijske misli. Za delo smo vsi navdušeni, kajti zavedamo se, da si moramo sami z lastnim trudom pripravljati pot v boljšo bodočnost naše kmetijskega stanu. —

Ljubljanski pododbor Zveze kmetijskih fantov in deklet je imel svoj redni občni zbor v nedeljo, dne 27. maja t. l. Bilanca njegovega dela v preteklem poslovnem obdobju je aktivna: ustanovilo se je izansko delovno okrožje, ki uspešno vrši svojo nalogo, organiziral se je poseben ženski odsek pododbora; vse propagandno delo v naših vrstah za kmetijsko-strokovne natečaje, je delo ljubljanskega pododbora; povečalo se je število društev in pomnožilo število članstva; upostavljena je stalna vez med posameznimi društvi v območju pododbora, ki se vzdržuje deloma v obliki posebnih okrožnih odborov, deloma z rednimi obiski sosednjih društev, gostovanjem i. t. d. Društva ljubljanskega pododbora tvorijo harmonično enoto in so zato močan steber naše celokupne omladinske organizacije. Za bodočo poslovno dobo je bil izvoljen stari odbor brez spremembe. Obenem se je sklenilo, da priredi ljubljanski pododbor dne 17. junija o priliki proslave 10 letnice obstoja društva v Želimljah pododborovo tekmo koscev.

Zaplana pri Vrhniki. Čas je že, da tudi mi nekaj poročamo, kako se naše mlado društvo razvija. Dne 17. decembra smo sklicali ustanovni občni zbor. Prijavilo se je takoj 24 fantov in deklet. Še isti dan smo izvolili pripravljalni odbor in porazdelili delo v društvu. Po govoru tov. šol. upravitelja Nanuta Viljema, ki je očrtal namen društva in prečital pravila ter objasnil posamezne točke pravil, se je izvolil sledeči odbor: Matija Možina, predsednik; Franc Mesec, podpredsednik; Nanut Viljem, tajnik; Jakob Mesec, blagajnik, Pivk Karel, Troha Ludvik in Jakob Jelovšek, odborniki. Par dni pozneje se je sklicala odborova seja, na kateri se je sestavil načrt dela. Ker vsebujejo pravila sama že toliko dobrega in nudijo društvu delo na vseh popriščih, ni bilo težko sestaviti delovni načrt. Od tega časa gre delo prav pridno izpod rok in se je do danes razvijalo takole: 6. januarja smo imeli smuško tekmo za člane in nečlane na progi 14 km, zvečer pa se je igrala veseloigra „Zob za zob“. — 4. februarja smo priredili smuško tekmo za mladino in odrasle. Mladinska proga je bila dolga 6 km, starejših pa 18 km. Kakor pri prvi, tako se je tudi pri drugi tekmi odzvalo lepo število tekmovalcev. Zmagovalci so bili tudi tokrat bogato obdarjeni. Pri obeh tekmah je prispel prvi na cilj domačin — tov. Karel Troha, ki se je odlikoval že pri sokolskih tekmah v Škofljici in večkrat tudi na Vrhniki. — 11. februarja smo igrali veseloigro „V Ljubljano jo dajmo“, 2. aprila

pa Vombergarjevo „Vrnitev“. S to igro je društvo napravilo propagandni izlet v Št. Jošt nad Vrhniko.

V mesecu marcu je društvo imelo 1 mesečni tečaj iz sadjarstva, katerega je vodil tov. Nanut; ta pouk je obiskovalo 22 fantov. Ob koncu tečaja smo prišli do zaključka, da nam je potrebna škropilnica za škropljenje sadnega drevja. Organizirali smo med kmeti-gospodarji podporne člane in kmalu nato smo kupili samodelno škropilnico. Danes škropi društvo pri 20 kmetijah sadno drevje.

Dekliške sestanke vodi učiteljica Angela Nanut.

Udeleženci izleta, ki ga je priredil dne 13. maja 1934 naš Krški pododbor na Stojdrago

Krška vas. Naše društvo je priredilo s tov. društvu iz Leskovca, Viher, Hrastja in Gorice izlet na Stojdrago, ki je ena najlepših izletniških točk v Gorjancih. Ta izlet nam je nudil prijetno razvedrilo sredi težkega kmetijskega dela, bila pa je to tudi lepa manifestacija gibanja kmetijske mladine na Krškem polju. Učvrstili smo medsebojne vezi in se pogovorili o našem nadaljnjem delu. Domov smo se vrnili veseli in zadovoljni ter podkrepljeni z novo silo, ki je toliko potrebna za naše nadaljnje udejstvo-vanje.

Krško polje. Dne 3. t. m. je priredil krški pododbor Zveze v Leskovcu tekmo koscev. Prijavilo se je 17 tekmovalcev, udeležba ljudstva je bila ogromna.

Zavihrale so naše jugoslovanske zastave, zadonele so koračnice, oglasile se naše lepe kmetijske pesmi, udarila je v korak četa naše mladine in dvignil se v zrak ponosni naš zeleni kmetijski prapor. Četa koscev je krenila na trav-

nik, da v plemeniti tekmi pokaže svojo moč in da čast kmetiskemu delu.

Ob pol 3. popoldan so se začeli zbirati fantje in dekleta iz Krške vasi, Viher, Drnovega, Gorice, Hrastja, Leskovca in drugih krajev; prišli so gostje in sodelavci iz Cerkelj in Krškega in se formirali v povorko. Povorka je šla skozi veš Leskovca, na čelu so jahali konjeniki, za njimi je šla krška gasilska godba, za njo je vihral Zvezin prapor. Za njim je šel krški pododbor s predsednikom Zveze. Njemu so sledili v strunnem koraku kosci, za njimi so šle tov. grabljice, četa malih koscev, četa malih grab-

ljic in končno silna množica pristašev našega pokreta. Godba je igrala, zaorile so pesmi in v soncu so se bleščale mavrične barve naših kmetijskih noš. Povorka je bila veličastna in izredno dolga ter izraz discipline naših mladih kmetijskih sil.

Sprevod je krenil skozi vas na travnik, ki je bil ozaljšan z mlaji in narodnimi zastavami. Tribuno je zasedel pododbor, okoli njega so se formirali naši fantje in dekleta, ostali prostor je zavzela množična množica. Ob 4. je pozdravil tov. preds. krškega pododbora Horvatič Tine g. dr. Ipavca, živinozdravnika iz Krškega, ki je zastopal zaposlenega narodnega poslanca in pokrovitelja naše prireditve g. Drmelja Alojza, dalje je pozdravil predsednika Zveze tov. Kromovška in vse navzočne. V daljšem govoru je živo orisal težnje tuk. mladine po izobrazbi in duševni osamosvojitvi. Bil je živahno aklamiran. G. dr. Ipavec je v imenu narod. poslanca g. Drmelja pozdravil mladino, jo vzpodbujal k

delu in želel tekmovalcem mnogo uspeha. Nato je govoril. preda. Zveze tov. Kronovšek. Viharno pozdravljen je obrazložil vzroke in cilje kmetškega mladinskega pokreta in pomen današnje prireditve.

Na dani znak se je začela tekma. Vsak tekmovalc je imel pokositi prostor in izmeri 5'50"×40". Najboljši čas, dosežen v tej skupini, je bil 8 min. 50 sek. Tej skupini je sledila takoj druga. Tu je bil dosežen najboljši čas 8 minut.

Najboljši koscec je bil Ivšič Miha iz Krške vasi, lanskoletni zmagovalc. Dosegel je 29'4 točk od 30 dosegljivih. Dobil je nagrade Din 300.—, dar narodnega poslanca g. Drmelja. Vovk Vinko iz Leskovca je dosegel 29 točk in je zavzel drugo mesto. Nagrada Din 200.—. Tretji je bil Ivšič Franc, brat prvaka in je dosegel 27'1 točk. Dobil nagrade Din 100.—. Četrto mesto je zasedel Pirc Gregor, preds. novoustanovljenega društva v Vihrah; dosegel je 27 točk in dobil nagrade 50 dinarjev. — Prvak Ivšič je dobil lep venec, ki so ga splele leskovške tovarišice.

Slivnica pri Celju. Hud udarec je zadel naše društvo z izgubo zveste in marljive članice Julije Vrečko, katero je ugonobila zavratna pljučnica, ko je bila stara komaj 22 let. Mnogo je pretrpela, 7. maja pa za večno zaspala. Kako je bila priljubljena, je pričal njen pogreb, katerega se je udeležilo članstvo polnoštevno. Pokojni je v slovo spregovoril na grobu tov. predsednik. Blagi spomin — preostalih pa naše iskreno sožalje.

Št. Peter na Medvedjem selu. Tukajšnje društvo je napravilo v nedeljo, dne 27. maja poučen izlet v Št. Jurij ob j. ž. na dveh vozeh. Izleta so se udeležili člani pevskega zbora in godba, ki sta skrbela za dobro voljo. V Št. Jurju so si izletniki ogledali skoraj vse naprave gospodinjske in kmetijske šole pod strokovnim tolmačenjem tov. prof. Koprivška, ki je po ogledu imel tudi predavanje. Predaval je pa tudi g. ravnatelj Petkovšek o zadrugi in potrebi skupnega delovanja sploh. Popoldne so se nameravali izletniki udeležiti tekme koscev na Slivnici, a močno deževno vreme jih je priklenilo na Št. Jurij, kjer se je vršila zabava pri najboljšem razpoloženju. Za popolni moralni uspeh tega izleta se je v prvi vrsti zahvaliti g. ravnatelju Petkovšku, tov. prof. Koprivšku in Društvu kmetijskih fantov in deklet v Št. Jurju, zastopanim po svojem predsedniku tov. Merslaviču in tov. Hajnšku.

Št. Vid nad Ljubljano. Tekma koscev, katero je priredilo tukajšnje društvo v nedeljo, dne 3. t. m. je uspela nad vse pričakovanje. Ob 3. uri so se zbrali članstvo in gostje pred gostilno Kratky ter krenili z godbo na čelu na travnik, kjer se je vršila tekma. Navzoče je pozdravil predsednik tov. Arhar, pokrovitelj prireditve šentvidski župan g. Babnik in tovariš dr. Janže Novak kot delegat Zveze, narodni poslanec Albin Koman pa je podal mladini programatične smernice in pomen gibanja kmetijske mladine ter njenih prireditev. Tekmi, o kateri bomo obširneje še poročali, je prisostvovalo nad 3000 ljudi.

Vihre pri Leskovcu. V naši vasi se je osnoval pripravljalni odbor za ustanovitev Društva kmetijskih fantov in deklet. Doslej ni bilo pri nas še nobenega društva. Mladina je dostikrat nesmiselno zapravljala svoj prosti čas. Fantje, ki smo pogledali preko domačih plotov, smo prišli do prepričanja, da tako ne sme iti dalje. Vidimo, kako se drugod širom Slovenije kmetijska mladina organizira v Društvih kmetijskih fantov in deklet, kako si s smotrnim delom v društvih širi svoje duševno obzorje in plemeniti svoja nagnenja in hotenja ter se utrjuje v kmetijski samozavesti, in sklenili smo, da se tudi mi pridružimo tej veliki vojski v borbi za doseg idealov kmetijskega mladinskega pokreta.

Pripravljalnemu odboru se je prijavilo takoj 26 fantov in deklet. — Žal moramo ugotoviti, da so ljudje, ki ne morejo trpeti duševno svobodnega kmeta, tudi nam poskušali delo že vnaprej onemogočiti — pa jim pregrešna namera radi poguma naših deklet in fantov ni uspela! Požrtvovalni javni delavec tov. upravitelj Kabaj in tov. učiteljica Mahničeva nas poučujeta v petju in dramatici in upamo, da se bomo kmalu lahko pokazali pred javnostjo.

Beričevo. V nedeljo je praznovalo naše agilno društvo desetletnico društvenega obstoja. Ob tej priliki je priredilo lepo uspelo tekmo koscev, kateri je prisostvovalo za naš kraj rekordno število ljudi in katere poteka niti najmanj ni mogla motiti nagajivost nasprotnikov. Po tekmi se je v društvenem domu razvila prav prijetna zabava. O priliki razdelitve nagrad tekmovalcev je vse navzoče pozdravil društveni predsednik tov. Avsec, v imenu Zveze pa je društvu s toplimi besedami priznanja in zahvale čestital tov. Stanko Tomšič. Našim vrlim borcem ob društvenem jubileju tudi naše iskrene čestitke!

Št. jurij pri Grosupljem. V nedeljo, dne 27. maja t. l. se je vršil po programatičnem predavanju, ki ga je imel delegat Zveze tov. dr. Janže Novak v gostilni pri Goršiču za širše občinstvo, občni zbor našega društva. Izvoljen je bil sledeči odbor: Janez Perme, predsednik; Franc Križman, podpredsednik; Justina Ahec, tajnica; Alojz Drobnič, blagajnik. Odborniki: Pepca Šipelj, Teri Gradišar, Alojz Dremelj, Jože Šuštar, Jože Škulj, Martin Boh; Anton Tomšič in Viktor Kocman pa nadzornika. Prepričani smo, da bo ta odbor delal in da bo naše društvo deseglo mnogo uspehov. Dosedaj šteje 36 članov in 16 članic ter upamo, da nas bo še več.

Šmartno pri Litiji. Naše društvo je priredilo dne 27. maja lepo uspeli majniški izlet na Čatež. Četudi nam ni bilo vreme naklonjeno in se je v siled tega mnogo tovarišev in tovarišic zballo, je izlet izpadel nad vse pričakovanje. Po prihodu na Čatež smo se udeležili sv. maše, nato pa odšli na znano božjo pot „Zaplaz“ nad Čatežem. Po prihodu nazaj v Čatež smo imeli skupno kosilo pri našem tov. H. Urbančiču. Kosilo je bilo dobro, hvala lepa g. Urbančič! Med kosilom in na prijateljskem sestanku je igral zbor tamburašev našega društva. Pa ne samo tam, pač pa na celi poti, tja in nazaj! Nazaj grede smo si ogledali ondotno novo cesto, katere delo je vodil župan iz Vel. Loke, g. Zajc, in pa lepo banov. posestvo na Mali Loki. Zahvaljujemo se sestri voditeljici Gospodinjske šole, ki nam je vse razkazala. Med potjo smo se še ustavili pri naših dolenj-

skih prijateljih, ki so nas prav lepo sprejeli in počastili.

Ormož. V nedeljo, dne 27. t. m. so zborovali v prostorih gostilne Skorčič zastopniki Društev kmetijskih fantov in deklet iz ptujkega sreza. „Zvezo“ je zastopal predsednik tov. Ivan Kronovšek, ki je v svojem obširnem in jedrnatem govoru poudaril pomen naših društev na vasi in dokazal potrebo povezanosti in skupnega nastopanja; obrazložil nam je uspehe 10 letnega delovanja Zveze in doslej ustanovljenih pododborov. Drugi je govoril tov. Ivan Vadnjal, šol. uprav. na Humu, ki je med drugim poudarjal potrebo, naj se mladina po izstopu in šole udejstvuje v društvih, kjer naj se pripravi in izvežba za poznejše vodstvo istih. Svoje mnenje so podali tudi zastopniki društev, nakar je po temeljiti debati bilo sklenjeno ustanoviti pododbor Zveze za ptujako okrožje z začasnim sedežem v Ormožu. Soglasno je bil izvoljen sledeči odbor: Predsednik: Joško Tomažič, Vitan; podpredsednika: Ivo Škorjanec, Središče in Juri Cestnik, Hajdina; tajnik: Franjo Puklavc, Vitan; tajn. namestnica: Štefca Dogša, Središče; blagajnik: Janže Toplak, Sv. Lovrenc; blagajniški namestnik: Jakob Raušl, Obrež; odborniki: Marta Plepelec, Središče; Lojzika Štampar, Lača ves; Franc Holc, Sv. Lovrenc; Ivan Cestnik, Hajdina; Franc Šnajdar, Hermanci in Stanko Vrbnjak, Sv. Miklavž. Fantje in dekleta, kjer še ne obstojajo naša društva, vzbudite se, vstopite v naše vrste, da bomo strumno korakali, zedinjeni in prežeti v kmetiskem duhu boljšim časom nasproti.

Naše društvo v Rožnem dolu: Igralci igre „Užitkarji“.

Moravče. Na binkošno nedeljo popoldne se je vršil pri nas ustanovni občni zbor. Ob veliki udeležbi je predsednik pripravljalnega odbora, tov. Lojze Pirnat, otvoril zborovanje in v kratkem govoru orisal dosedanje delovanje. Nato je Zvezin predsednik tov. Kronovšek obrazložil namen in pomen društva. Tov. Napokoj, šol. upravitelj je pozdravil novo društvo in izjavil, da ga bo z vsemi močmi podpiral. Sledile so volitve; izvoljeni so bili sledeči tovariši in tovarišice: Lojze Pirnat, predsednik; Francka Detela, podpredsednica; Ivan Lavrač, tajnik; Iva Orehek, namestnica; Ivanka Požar, blagajničarka; Francka Šlibar, namestnica. Odborniki: Močilnikar Jože, Vesel Ciril, Lavroč Ela, Jurjavec Ivana, Cerar Nejc; namestniki: Francé Požar, Viktor Zorman, Jaka Cerar, Jože Mrčun, Kokalj Ivan. Nadzorna organa: Tomc Ignac, Jože Urbanija; namestnika: Napokoj Jože, Perko Ivan. Delegata za zvezo: Lavrač Ivan, Francka Detela. — Pri slučajnostih je zaprosil za besedo tov. Urbanija Jože ki je v imenu župana pozdravil novo društvo in izrekel nekaj pomenljivih besed, ki so jih navzoči vzeli z odobravanjem na znanje. Tovariš predsednik je nato zaključil občni zbor z zahvalo vsem navzočim in s pozivom, naj se pridružijo društvu tudi oni, ki se ustanovnega obč. zbora niso udeležili. Društvo naj zraste v mogočno drevo, ki bo razprostirala svoje veje po celi lepi moravški dolini.

Sv. Bolfenk pri Središču. Naše društvo se pridno udeležuje. Po dobro obiškani predstavi zdravstvenih poučnih filmov „Higijena na vasi“ in „Dva brata“ o jetiki, smo na binkošni ponedeljek vpriporili koroško narodno igro „Miklova Zala“. V kljub velikemu številu nastopajočih igralcev je bila igra dobro podana, le vreme je nekoliko motilo, ker smo igro zaradi obsežnosti morali vpriporiti na pro-

stem. Obisk je bil mnogo večji, kot pri dosedanjih prireditvah, opaziti je bilo mnogo tovarišev in tovarišic od sosednjih društev, posebno iz Središča. Ko dozori rž priredimo tekmo žanjic in kolesarsko dirko.

Želimlje Naše društvo je imelo v nedeljo, dne 29. aprila 1934. 10. redni občni zbor. Iz poročila društvenih funkcionarjev je razvidno, da je društvo neumorno delovalo skozi vsa leta obstoja in vztrajalo kljub težkočam ter s požrtvovalnostjo članstva se uspešno borilo proti vsem silam, ki so hotele rušiti temelj društva. Ob 10 letnici lahko zagotavljamo, da se je ideja našega pokreta v naši vasi tako ukoreninila, da jo ne bo izruvala nobena sila. — Društvo stoji tudi materialno precej na dobrem. Ima dramatični oder, precejšnjo število knjig in tudi finančno stanje je precej zadovoljivo. Občni zbor je ugotovil, da najbolj pogreša društvo lastno streho. Z vztrajno voljo gremo na delo, da si zgradimo dom, v katerem bo našla vsa kmetška mladina svoje zavetišče in ki bo ognjišče za širjenje prosvetnega dela na vasi.

Po stvarni debati so se vršile volitve; izvoljeni so bili: Perčič Ciril, predsednik, Princ Ivan, podpredsednik, Marija Glinšek, tajnica, Miha Kramar, blagajničar. Odborniki: Alojz Kramar, Franc Kikelj, Perčič Angela, Krnc Jakob, Piškur Ivan, Glinšek Valentin, Likovič Ivan, Lovšin Martin, Hribar Alojzija. Nadzorstvo: Centa Anton, Kramar Ivanka. Delegata: Kramar Alojz in Ciril Perčič. Predsednik se je zahvalil za iskazano zaupanje, in dal besedo predsedniku Zveze Kronovšku, ki je podal smer-nice za delo kmetške mladine na vasi.

Končno je tov. Alojz Kramar podal nekoliko misli o proslavi 10 letnice društvenega obstoja; proslava se je vršila dne 17. junija 1934.

Naš tabor na Krimu.

Na praznik Vnebohoda je priredil ženski odsek ljubljanskega pododbora izlet na Krim. Vabilu se je odzvalo mnogo tovarišic iz

Beričevega, Notranjih gor, Iga, Dobrunj in drugih krajev, pridružili so se nam pa tudi naši fantje, ki so nam z veseljem petjem in vriskanjem krajšali pot. Precej nas je bilo, pravijo okoli 100.

Tudi vreme nam je bilo naklonjeno in omogočilo lep razgled z vrha. Krasen razgled! Gledali smo ljubljansko barje, ponosno Ljubljano, lepo Posavje in naš pogled je objel številne vasice, lepa polja in obširne gozdove, tam zadaj pa so se odražale mogočne Kamniške planine. Veličasten

pogled zlasti za nas, ki do sedaj nismo hodile na izlete, ker nas nihče ni navažal k temu in nas opozarjal na poučno stran takih prireditev.

Kaj naj še opisujem, rečem samo — zadovoljne smo bile in si samo želele, da bi se še večkrat snidle na takih izletih.

Naši tovariši tamburaši iz Notranjih goric so z igranjem poskočnih pesmi skrbeli za zabavo. Pristrčna hvala jim!

Nazaj grede smo se ustavili na Gornjem Igu, kjer je pozdravila vse udeležence naša načelnica. Tov. Kronovšek je v jedrnatem govoru poudarjal potrebo kmetijske samozavesti in discipline, kateri lastnosti mnogokrat žal pogrešamo v vrstah naše kmetijske mladine.

Kmetijski spor!

Ustanovljajmo kolesarske odseke!

Dandanes življenje na vasi ni več tako pustno in omejeno kot je bilo svoj čas, ko je bila vsaka vas sama zase, ograjena pred svetom in širokim življenjem. Za kmetijskega fanta danes življenje na vasi ni več tako enostavno in brezlično; vas ni več sama zase celota, temveč je postala center, kamor z vseh strani struji in prihaja življenje. Ta ogromni prevrat in preporod je poleg drugega povzročilo navadno kolo, običajen bicikelj, brez katerega danes kmetijski fant kar težko izhaja. Običajno kolo je dandanes tisto priročno sredstvo, tista vez, ki spaja po 5, 10, 20 in več vasi v eno samo celoto, zlasti v kulturnem oziru. V tej in tej vasi je, recimo, tekma koscev ali žanjic, je gledališka predstava, zborovanje ali veselica, in na vseh teh prireditvah je najti fante in dekleta iz cele okolice; peš jih je prišlo malo, večina se jih je pripeljala na kolesih. Že to je zadosten dokaz, da je običajno kolo res sredstvo kulturnega zблиževanja in spajanja posameznih vasi v kolektivno-kulturno življenje.

Veselo prepevajoč in vriskajoč smo prikorakali v lško vas do gostoljubne Mazi-jeve hiše; tu so nas pogostili s kislim mlekom in kruhom, kar se je prav prileglo našim lačnim želodcem in žejnim grlom.

Razšli smo se z željo, da se še večkrat snidemo.

Ženski odsek ljubljanskega pododbora priredi koncem meseca julija tekmo žanjic v Dobrunjah; dan prireditve in vse ostale podrobnosti objavimo pravočasno. Pozivamo vsa v pododboru včlanjena društva, da že sedaj ukrenejo primerne korake, da naša prireditev čim lepše uspe. Tudi naj društva upoštevajo to tekmo pri določitvi svojih prireditev.

Mimo tega pa je kolo tudi velikega gospodarsko-socialnega pomena. Samo pomislimo, kako imenitno služi kmetijskim fantom in dekletom iz vseh vasi, ki so okoli industrijskih središč, kamor se fantje in dekleta vozijo s kolesom na delo. Kmetiskemu delavstvu v industriji je kolo nena-domestljivo in priročno sredstvo. Vzemimo še drug slučaj: kadar imata gospodar ali pa kmetijski fant opravka v mestu, recimo na sodišču, na davčni upravi ali kjerkoli že, sedeta pač na kolo, s čimer prištedita na denarju in času. Da, kolo je postalo celo sredstvo za vasovanje ob nedeljskih popoldnevih, ko fant povasuje pri dekletu ali pa svojem tovarišu iz sosednje vasi.

Kaj bi naštevali še naprej, ko vendar vsak naš fant in dekle sama najboljša vesta, kolike važnosti in priročnosti je običajno kolo.

Silno nespametni bi pa bili, če bi se v našem kmetiskomladinskem gibanju v kar največji meri ne posluževali tega sredstva. Izrabimo ga do skrajne možnosti. Namen našega mladinskega gibanja, naših Društev kmetijskih fantov in deklet je poleg ostalega tudi v tem, da se med seboj čimbolj spoznamo, da postanemo čimbolj eno, da postanemo skupnost mlade kmetijske-delavske generacije. Pri tem nam more običajno kolo služiti bolj kot kakršnokoli drugo sredstvo. Mi hočemo, da bo povsod na našem podeželju zmagala naša kmetijsko-delavska ideja, da bomo vsi složni in enotni,

tesno povezani med seboj, pomislimo torej, da nam more pri tem v največji meri služiti kolo.

Ker pa hočemo v vsaki naši panogi red, disciplino in organiziranost, potem je razumljivo, da moramo tudi naše kmetско mladinsko kolesarstvo organizirati in urediti. Predpogoj uspešnega in smotrega kmetškega kolesarstva je v tem, da se vsi kolesarji in kolesarice, ki so člani in članice naših društev, organizirajo v okrilju svojega društva v kolesarskem odseku. Šele nato bo mogoče začeti s smotrenim in za naše gibanje res koristnim posluževanjem kolesa kot kulturnega in prosvetnega sredstva. Odbori naših „Društev kmetških fantov in deklet“ naj zatorej čimprej pristopijo k organizaciji kolesarskih odsekov. Že danes opozarjamo, da je najvažnejše vprašanje pri tej organizaciji v tem, da se najde in izbere sposobnega in delavnega načelnika odseka, od njega namreč zavisi v največji meri prav vse delovanje odseka. — O podrobnostih ter nalogah vsakega kolesarskega odseka bomo poročali v prihodnji številki.

Fantje in dekleta, ne zanemarimo tega, ne izpustimo tega, zakaj s tem bi spregledali eno najvažnejših stvari, ki nam more v veliki meri pomagati k zmagi našega gibanja!

— ž —

Pred našimi tekmami

Lanskoletna bilanca naših tekem koscev in tekem v kmetškem delu sploh je zelo razveseljiva in zadovoljiva, da moremo s ponosom zreti na izvršeno delo. Vendar pa nas ta uspeh ne sme prevzeti, temveč nam mora biti le v vzpodbudo k še večji vztrajnosti in delavnosti. Če smo lansko leto priredili nad 40 tekem koscev, ki so bile obenem prave manifestacije našega gibanja in ki se jih je udeležilo nad sto tisoč kmetško-delavskega ljudstva, potem je naša dolžnost, da v letošnjem letu to število najmanj podvojimo. Po možnosti poskrbimo za to, da se tekme ne bodo vršile le v domačem kraju, kjer so naše mladinske postojanke že utrjene, temveč v sosednjih vaseh in krajih, kjer še mogoče ni našega društva, da si je tam dosti fantov

in deklet, ki z nami mislijo in čutijo. Pomagajmo jim torej, vzpodbudimo jih, pokazimo jim s tekmami, kako vzvišena je naša borba. Mi moramo z vsakim letom napredovati, naše vrste se morajo pomnoževati, nobenega dela in žrtve se ne smemo ustrašiti, zakaj naše gibanje in delo sta borba za gospodarske, socialne in kulturne pravice in potrebe vsega našega podeželja in kmetško-delavskega ljudstva.

Vsi vemo, da se vsebina in oblika naših tekem iz leta v leto bolj in bolj izpopolnjuje in boljša. Povsod pa občutimo, da je treba tudi to panogo našega udejstvovanja smotreno organizirati ter uvesti neke splošne veljavne oblike in vsebino, da bomo tudi na tem polju čimbolj enotni in disciplinirani. Ponekod dela organizacija, ocenjevanje itd. mnogim društvom teže; mlada, komaj ustanovljena društva pa brez pomoči skoraj da ne morejo tekmo uspešno organizirati. Potrebno je zato, da naša „Zveza“ oziroma njen „Kmetško-sportni odsek“ v to svrhu sestavi in izda primerno knjižico, ki bo nekak abecednik naših tekem. Ta knjižica mora vsebovati ves potek pripravljalnega dela, načrt tekem, način ocenjevanja, organizacijo povorke, veselice, skratka popolnoma vse, kar je v zvezi z organizacijo naših tekem. Knjižica bo zatorej nenadomestljiva v vsakem društvu. Ker pa je potrebno, da bodo v knjižici upošteevane prav vse podrobnosti, je edino umestno, da posamezna društva na letošnjem občnem zboru Zveze povedo svoja izkustva, svoje mnenje ter stavijo predloge, da se bo tako moglo končno veljavno določiti neko enotnost in obliko naših tekem. Te važne stvari naj odbori društev ne spregledajo.

Pri letošnjih tekmah koscev pa dosti korajže in samozavesti — in dosegli bomo uspeh!

— ž —

Rejec malih živali. Že v letošnji 3. številki smo opozorili na izvrstni list, ki ga urejuje naš tov. Alfonz Inkret. Priznati se mora, da se list od številke do številke izpopolnjuje in je postal neobhodno potreben svetovalec vsem, ki se pečajo z rejo malih živali. List toplo priporočamo. Naroča se pri omenjenem tovarišu (Šenkov turn p. Vodice nad Ljubljano!)

Ali veš?

- 1) Ali so boljša živinorejska društva ali za druge?
- 2) Kdaj obnavljamo travnik?
- 3) Do kdaj je bil v veljavi zakon o kraljevski oblasti in vrhovni državni upravi?
- 4) Kdo je izključen od dedne pravice?
- 5) Kdo je spisal prvi slovenski roman?

Odgovori na vprašanja, stavljena v zadnji številki „Grude“:

1. V državah, ki so na visoki stopnji civilizacije, je umetno napajanje telet dokaj razširjeno, zlasti je skoro dosledno uvedeno na vseh veleposestvih. Razlogi so v tem, da dajejo v tamkajšnjih prilikah krave mnogo več mleka, kakor ga tele rabi. S sesanjem teleta pri materi se torej mleko neekonomično izkorišča in obstoja razun tega nevarnost, da si teleta radi preobilice mleka pokvarijo prebavila.

Za naše prilike ne priporočam napajanje. Naše krave dajejo le malo mleka, tako da ga navadno tele vsega z lahkoto izrabi. Posamezne krave, ki dajejo več, se pa lahko še po teletu podojijo, ker je potrebno, da se vime popolnoma izprazni. — V naših malih prilikah tudi ni sigurnosti, da dobijo teleta ob umetnem napajanju mleko dovolj toplo in popolnoma čisto in snažno. Tu je pa velika nevarnost za obolenja črevesa. Zatorej ostanimo pri nas pri sesanju telet in zaenkrat še ne uvajajmo umetnega napajanja. Ing. W.

2. Čim bolj se razvija kmetijstvo, čim več ljudi in živali se mora preživljati na isti površini, tem bolj upravičena so umetna travišča. Čim prične pridelek sena in dobičkanost

travnikov pešati, bi morali travnik obnoviti t. j. sprašiti, uporabljati najmanj eno leto za njivo, nato pa na novo zasejati s prikladno travniško semensko mešanico. Razume se, da je pri tem treba zemljo pošteno gnojiti s hlevskim in umetnim gnojem. Ing. S.

3. Prva jugoslovanska — vidovdanska ustava je bila nadomeščena z „zakonom o kraljevski oblasti in o vrhovni upravi“. Ta zakon je izšel dne 6. januarja 1929. in vsebuje določila o obliki države, kralju, zakonodajni, sodni in upravni oblasti, skratka v 21 členih — toliko določil namreč ima ta zakon — so navedeni vsi oni predpisi, ki jih mora vsebovati vsaka ustava.

4. Odpoved dedni pravici je veljavna, če je napravljena od osebe, ki je upravičena veljavno razpolagati s svojo dedno pravico. Odpoved se izvrši s pogodbo, ki jo skleneta oni, ki se opoveduje, in zapustnik. Za veljavnost te pogodbe je treba notarskega zapisa ali posvedočenja v sodnem zapisniku. Taká odpoved velja tudi za potomce, če ni dogovorjeno nič drugega.

5. Slovstveni zgodovinar dr. Ivan Grafenauer pravi v svoji knjigi „Kratka zgodovina slovenskega slovstva“ o Levstikovem potopisu „Potovanje iz Litije do Čateža“ sledeče: Levstika ni zanimala v prvi vrsti pot sama, ki jo je pač dovoljkrat premeril za časa svojega bivanja na Turnu (kjer je bil domači učitelj pri Karlu grofu Pacetu), ampak življenje slovenskega ljudstva po teh vinorodnih krajih in njega značaj, ki ga nam kaže (na dan sv. Martina!) v posameznih tipih; hkrati pa je razgrnil pred nami sliko slovenskih književnih razmer in kratek načrt, kako povzdigniti naše slovstvo, posebno na polju dramatike, romana in novele.

Kdor si želi dobro seznaniti z razmerami, ki so tedaj vladale na naši vasi, naj prebere ta Levstikov potopis. Primerjanje tedanjih in sedanjih prilik je gotovo podučno!

Zapiski

5 let v boju za zemljo

Naša slovenska zemlja je majhna, ponekod bogata, večinoma pa silno skopa, da komaj preživlja. Usodna naša zgodovina pa nas je na lastni zemlji napravila za

sužnje in hlapce, tujce pa za gospodarje. Če to upoštevamo, potem si šele moremo predstavljati, s koliko radostjo je naš slovenski mali človek pozdravil osvobojenje in ustanovitev lastne narodne države, čije poglavar je proglasil, da je zemlja božja in tistega, ki jo obdeluje. V okviru tega proglasa je tudi slovenska zemlja, ki ji je gospodaril tujec, prišla pod agrarno reformo, ki je bila in je neprecenljivega pome-

na za ves slovenski narod, pa bodi to v gospodarskem ali nacionalnem oziru. Slovenski mali kmetijski človek je dobil v roke pravico, da postane lastnik zemlje, gozda, pašnika. Res je, dobil je pisano črno na belem to pravico, toda zemlje, zlasti pa gozdov ni dobil. Deset let je bila ta pravica in postava črno na belem napisana, deset let se je brez večjega uspeha valjala po visokih in odličnih predalih in stranke so demagoško izrabljale to pravico. Kmetijski človek je bil dolgo slep, sam ni vedel, kaj s pisano pravico. Za pravico je treba borbe, je treba organizacije — tako je končno spoznal mali kmetijski človek, vjedeč, da se vsi ostali, ki jim agrarna reforma ni neposredno življenjska nujnost, ne brigajo za agrarno reformo.

V tem spoznanju se je 24. marca 1929. leta ustanovila „Zveza slovenskih agrarnih interesentov“, ki je v kratki dobi zbrala pod svoje okrilje nad 20.000 malo kmetijskih družin, z več nego 120.000 člani ter tako postala najmočnejša in največja organizacija v Sloveniji. Z njeno pomočjo se je lšele polagoma pričela uveljavljati pravica, prej že deset let napisana na papirju. Potom te organizacije je malokmetijski človek postopoma z žrtvami in vztrajnostjo pričel uveljavljati svojo socialno pravico. Velikih žrtev je bilo treba, ogromnega truda, a pri vsem tem delu je bil mali kmetijski človek osamljen, nihče mu ni prišel na pomoč, slovenska inteligenca ga je pustila v splošnem na cedilu. So sicer častne izjeme, kakor Albin Prepeluh, Milan Mravlje in dr. Janže Novak, ki so z veliko vnemo ter požrtvovalno posegli v borbo, vedoč da se borijo le za veliko socialno vprašanje.

Borba za uveljavljenje te napisane pravice še ni dobojevana. Naše mladinsko gibanje je vselej in povsod to pravično borbo agrarnih interesentov podpiralo, dobro se zavedajoč, da je prav v tej borbi zaobsežena lepša bodočnost slovenskega malega kmetijskega človeka, da je to borba za resnično neodvisnost in samostojnost, zakaj, dokler bo naši zemlji, našim gozdovom ukazoval tujec, vse dotlej ni mogoče govoriti o gospodarski in nacionalni svobodi v naši narodni državi. V tem, da je minilo pet let od začetka te borbe ni nič važnega, toda prav je, da si ob tej prili-

ki utrdimo še bolj vero in zberemo sile za nadaljnje delo, mi mladi kot tudi vsi agrarni interesenti.

V naslednjem priobčujemo v izvlečku poročilo o letošnjem občnem zboru „Zveze slov. agrarnih interesentov“ — kakor ga je prinesel „Kmetijski list“.

Dne 6. junija 1934 se je vršil v Ljubljani občni zbor „Zveze slovenskih agrarnih interesentov“. Udeležba je bila nepričakovano številna. Prišli so delegati lokalnih interesentov od severne državne meje in od Sotle ter iz kočevskega gozdarstva. To je dokaz, da postavlja današnja doba na dnevni red socialna vprašanja našega podeželja.

Ob 10. uri dopoldne je otvoril občni zbor predsednik Ivan Stražišar iz Notranjih goric. S toplimi, prijateljskimi besedami je pozdravil že stare znance in znanke, izrekel je bodrilne besede in poudaril nesebično in uspešno delo organizacije, ki je morala delati v neugodnih razmerah in z malimi sredstvi.

Sledilo je poročilo predsedstva organizacije, ki ga je podal podpredsednik Albin Prepeluh. Ta je v svojem govoru orisal težavne razmere, v katerih se je morala kretati organizacija. Poudaril je činjenico, da med inteligenco ni zanimanja za to socialno delo, ki ne prinaša ne dobička ne slave, temveč same zamere in posmeh. Orisal je zgodovino dela, uspehe in neuspehe organizacije v sedmih letih njenega obstoja. Organizacijo je započel njen sedanji predsednik Stražišar s praznimi rokami in brez izgledov na uspehe. Tekom let smo začrtali socialno politični program te organizacije, ki je v bistvu organizacija naše podeželske sirotinje, malega kmeta in delavca.

Glede agrarne reforme same nismo uspeli popolnoma, toda nekaj smo le dosegli. Obdelovalna zemlja se je deloma razlastila v korist malega človeka, sedaj veljavni zakon se v praksi že izvršuje. Tudi glede gozdov naš program zaenkrat ni zmagal, še več, tudi za že razlašene gozdove gre borba deloma še naprej. Odpor fevdalcev, ki imajo mogočne zveze z vplivnimi osebami državne uprave je velik. Pokazal je na primer močnega odpora prizadetih veleposestnikov pri nas in na Hrvaškem, ki izziva našo reakcijo. Agrarno reformo

so naši odločilni političarji zamudili izvesti, ko je bil čas za njo najbolj ugoden. Zveza slovenskih agrarnih interesentov je s svojim intenzivnim delom iz poloma tega važnega vprašanja rešila vsaj nekaj v prid domačega kmetkega delavca.

Milan Mravlje je podal najpoprej poročilo blagajne v potankostih, ki je bilo soglasno in brez pripombe odobreno, na to pa še obširno tajniško poročilo. Njegov zares stvarni govor je navzočim pojasnjeval sedanje stanje izvajanja agrarne reforme pri nas, tako glede ugotavljanja agrarnih objektov in subjektov, glede ambulantnih komisij in pritožb proti krivičnim odlokom. Doslej je bilo vsem pritožbam, ki jih je sestavila „Zveza“, ugodeno. Zanimiva so bila pojasnila govornika glede prevzema razlaščenih gozdov, glede katerih pa končne rešitve še ni, ker se posamezni veleposestniki upirajo z vsemi mogočimi intervencijami. — Poročilo Milana Mravljeja je bilo sprejeto in pohvaljeno z velikim odobravanjem, ker je bilo res strokovnjaško in za manj poučene ljudi tudi koristno in poučno.

Kdo je kriv?

Odkar je na Poljskem sedanja vlada maršala Pilsudskega odstranila z oboroženo silo vlado kmetke demokratične, hodi zunanja politika Poljske čudna, samosvoja pota, ki čestokrat izzivajo neprijetne spore med slovanskimi narodi in Poljsko. Te spore, ki zelo rušijo ugled slovanstva, složnost in skupni gospodarski in politični nastop slovanskih narodov sprejema večina neslovanskih narodov z veliko naslodo in zadovoljstvom. Mi jih moremo le obalovati, ker silno škodijo veljavi in moči ter enotnosti slovanstva v Evropi.

Najčesče se ti spori ponavljajo med Poljsko in Češkoslovaško. Vzrok tem sporom sta narodni manjšini Poljske in Češkoslovaške, zavaljo katerih se oba naroda v zadnjih letih ne moreta sporazumeti, dasi je s strani Č. S. R. mnogo dobre volje in razumevanja. Statistike in uradna poročila dokazujejo, da obe manjšini uživata popolno enakopravnost v političnem in kulturnem oziru, iz česar sledi, da je vzrok tem sporom druge. Kje? Čestokrat je mogoče ugotoviti, da sedanja poljska režimska politika hodi neslovanska pota.

Tako je n. pr. prijateljska pogodba med Poljsko in hitlerjansko Nemčijo hud udarec složnemu nastopu slovanskih narodov in prvtako se sedanji poljski režim nikakor noče odločiti za vstop v Malo Antanto (Zveza Jugoslavije, Č. S. R. in Rumunije). V bistvu je ta meščanski režim v Poljski čudno samozavesten, kar se je jasno pokazalo ob minulem posetu francoskega zunanjega ministra Barthouja v Varšavi, ko se je ob tej priliki izrazil maršal Pilsudski, da je Poljska že dovolj odrasel otrok ter ne potrebuje več nikakega pokroviteljstva in opore. Vso to neslovansko politiko in oholost pa režim opravičuje na ta način, da umetno izziva spore.

Za časa kmetke demokratične vlade teh sporov ni bilo. Politika agrarizma in demokratične je iskala čim tesnejše sodelovanje med slovanskimi narodi. To je bila politika v duhu slovanskih kmetkih državnikov, Poljaka Witoša, Čehoslovaka Švehle in Boljaka Stambolijskega. Razen fašističnega meščanstva ali aristokracije je ves poljski narod prežet slovanske misli, zlasti pa poljsko kmetko mladinsko gibanje, ki preko „Svaza slovanske agrarne mladine“ najtesneje sodeluje s čehoslovaško agrarno mladino.

Na Poljskem vlada danes diktatura maršala Pilsudskega; vladna moč se opira na policijo, vojsko, žide, meščanstvo, aristokracijo in bogataše. Toda rastoče nezadovoljstvo med uradništvom in vojsko ter naravnost revolucionarna atmosfera na podeželju so znaki, da je ta diktatura v zatonu. Ž njo bo gotovo konec neslovanske politike, ki jo obsoja ves slovanski svet in predvsem poljsko delovno ljudstvo, ki si želi nazaj agrarno demokracijo!

Knjižna poročila.

Janko Kač: »Med padarji in zdravniki«. (Založila založba »Zemlja« v Ljubljani 1932.) — Malo je slovenskih pisateljev, ki so v svojih delih prikazali resnično življenje kmetkega ljudstva. Večinoma so ga meščansko idealizirali, ali pa opisovali posamezne tipe iz vaškega življenja. Tistega resničnega, kolektivnega socialnega življenja na vasi se je malokateri lotil. Med tiste maloštevilne pisce moremo šteti tudi Janka Kača, avtorja »Grunta« (o katerem

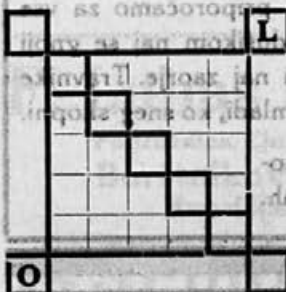

bo »Gruda« o priliki poročala) ter zbirke črtic »Med padarji in zdravnik«. »Med padarji in zdravnik« je zbirka 23 črtic, ki jo je avtor posvetil spominu svoje matere. V poročilu pravi sam avtor, da je vse te zgodbe resnično doživel. Doživel jih je večinoma v Savinjski dolini, odkoder je doma. Že s tem svojim prvim delom je Kač naznačil smer svojega književnega dela. Preprosto in brez vsakega idealiziranja opisuje v teh 23 zgodbah takozvano »padarstvo« in pa zdravniško vedo in pomoč. Na račun zdravniške pomoči in znanosti je marsikaj krepko zasolil, nič manj pa se ni »pošalil« prav po kmeto iz padarstva, ki kljub zdravniški vedi cvete ter mu ponekod

ljudje bolj zaupajo nego »dohtarstvu«. Zdravniška pomoč je draga, padarstvo je poceni; v tem je tudi občutiti socialno vsebino Kačevih zgodb.

Zgodbe so pisane zelo sočno in jedrnato, prepletene s šegavostjo in celo ironijo, ki je pa le zato toli ostra, da bravec čimprej in čimbolj občuti socialno jedro. V zgodbah žive in diha Savinječani v vsej svoji robotosti in kmetskosti; pravtako je treba omeniti, da je Kačev jezik v teh zgodbah zelo močan in marsikje ga je celo obogatil s pristnimi izrazi in besedami iz Savinjske doline. — Naši mladini in društvom Kačeve zgodbe priporočamo.

—2—

Kvadrati.

Joško Kač.

1. Kar loči njivo od njive V debelo tiskanih kvadratih
2. Naliv čitaš ime, kjer dobro deluje
3. Ptič eno izmed naših društev.
4. Pritok Dunava Štiri krajni kvadrati ti pa dajo
5. Nekdanja srb. država. ime mesta na Norveškem.

Rešitev uganke iz 5. številke:

Črkvonica (Sandi Turnšek.)

A, Ana, Anton, vol, Una, slika, Beneš, pušac, kovač, kreda, Bihač, Otilija, kavarna.

Po sredini navzdol: Antonin Švehla.

M. ŠIFRER

knjigoveznica
LJUBLJANA
Vegova ulica št. 6

Točna izdelava
Solidno delo

Priporoča se za veza-
vo raznih knjig in revij

Sveže meso

Goveja, telečje,
prešičje in raz-
ni mesni izdelki

Janko Zevnik

Ljubljana
Dunajska št. 41

Kupuje vse
vrste živi-
no, prešičje

Mlad in napreden kmetovalec uporabljaj stalno umetna gnojila, ker ista povečajo in poboljšajo poljske pridelke. V to svrho priporočamo:

Mešano gnojilo Nitrofoskal-Ruše,

ki vsebuje 4% dušika, 8% fosforne kisline, 8% kalija in 33% apna. To gnojilo priporočamo za okopavine, posebno za krompir in travnike.

Nitrofoskal I,

ki vsebuje 8% dušika, 6% fosforne kisline, 8% kalija in 35% apna priporočamo za gnojenje vinogradov, sadonosnikov in vrtov za zelenjavo.

Nitrofos,

ki vsebuje 4% dušika in 12% fosforne kisline priporočamo za gnojenje žitaric in travnikov na težjih tleh.

Apneni dušik

je izvrstno dušično gnojilo in ga priporočamo za vse gospodarske rastline. Z apnenim dušikom naj se gnoji redno vedno pred setvijo in se ga naj zaorje. Travnike pa gnojiti v jeseni ali zgodaj spomladi, ko sneg skopni.

Naročajte skupno, ker v tem slučaju Vam pride gnojilo cenejše. Naročila sprejema Tvorница za dušik v Rušah.

„Rude in kovine“ d. d.
Ljubljana, Masarykova cesta 12
(Glavno zastopstvo Cinkarne d. d. v Celju)

Na veliko:

svinec, cink, kositer, aluminij, baker, cinkova pločevina, svinčena pločevina, pocinkana železna pločevina, cinkovo belilo „Briljant“, Cinkopon, cinkov prah, razne barve i. t. d.

Kupuje: rude in stare kovine.

Naslov za brzojave: RUDE Ljubljana. Tel. inter. 2727, 2827.

Kdor stalno varčuje - se bede varuje!

Če vložiš v hranilnico **však mesec** enega izmed spodaj navedenih zneskov, se Ti pri pet odstotnem obrestovanju nabere:

Znesek Din	po 5 letih	po 10 letih	po 15 letih	po 20 letih
10.-	681.-	1.550.-	2.659.-	4.075.-
50.-	3.405.-	7.751.-	13.297.-	20.376.-
100.-	6.810.-	15.501.-	26.594.-	40.751.-
200.-	13.620.-	31.003.-	53.188.-	81.503.-
300.-	20.430.-	48.504.-	74.782.-	122.255.-
400.-	27.240.-	62.006.-	106.377.-	163.007.-
500.-	34.050.-	77.507.-	132.971.-	203.758.-
1.000.-	68.100.-	155.014.-	265.942.-	407.517.-

Stopi v krog stalnih varčevalcev! — Piši po navodila na

Hranilnico Dravske banovine

Celje - Ljubljana - Maribor

F. Lubas in sin

Podružnica Ljubljana
Borštnikov trg 1
dvorišče

Imamo v zalogi vseh vrst

harmonik

naše svetovno znane znamke. Prevzamemo vsako popravilo, katero strokovno izvršujemo hitro in poceni.

KLIŠEJE

vseh vrst po
fotografijah
ali risbah
izvršuje
najsolidnejše

KLIŠARNA ST. DEU
LJUBLJANA-DALMATINOVA 13

TISKARNA

DRUŽBA Z O. Z.

KAMNIK

Čekovni račun št. 10.560

*

Moderno urejeno grafično podjetje. Ustanov. l. 1900

*

Izvršuje vsa tiskarska dela hitro, lično in po konkurenčnih cenah. Specijalna dela: trobarvne razglednice in prvovrstni tisk knjig

*

Nujna naročila izvrši takoj

Proračuni poštnoobratno!

*

SLATINAR

KMETSKI HRANILNI IN POSOJILNI DOM

registrovana zadruga z neomejeno zavezo
V LJUBLJANI, Tavčarjeva (Sodna) ulica 1

Brzovaj: „KMETSKI DOM“ — Žiro račun
pri Narodni banki — Račun poštne hranil-
nice 14.257 — Telefon 2847

Podružnici: Kamnik — Maribor

Vloge na knjižice in tekoči račun sprejema in jih obrestuje po 4 % brez odpovedi, po 5 % pri 8 mesečni odpovedi

Jamstvo za vse vloge presega večkratno vrednost vlog

Vložne knjižice drugih zavodov sprejema brez prekinjenja obrestovanja.

Stanje vlog:

Din 35,000.000.-.

Rezerve:

Din 1,200.000.—.

Posojila daje proti poročtvu, na vknjižbo in proti zastavi premičnin in vrednostnih papirjev ter kredite v tekočem računu pod najugodnejšimi pogoji.

Oskrbuje: Kavcije, inkase, srečke in vrednostne papirje

Preskrbuje: Čeke in nakaznice (nakazila) na druga mesta

Blagajniške ure:

Ob delavnikih od 8.—12.^{1/2},
in od 3.—4.^{1/2}, le ob sobotah
in dnevih pred prazniki od
8.—12.^{1/2} ure.

